БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 283 (11269) | 1966 оной декабриин 1, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ВСРП-гэй IX СЪЕЗД ДЭЭРЭ

БУДАПЕШТ, ноябриин 29. (ТАСС). Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партиин IX съезд Венгриин ниислэлдэ боложо үргэлжэлһөөр.

ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Бела Биску ВСРП-гэй Уставта оруулагдаха хубилалтанууд тухай элидхэл үглөөнэй заседани дээрэ хэбэ.

Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис парти уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй шухала хубинь болоно. ВСРП ажал ябуулгадаа марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмые хүтэлбэри болгодог, үзэл сурталай, политическэ ба эмхидхэлэй талаараа бата нэгэдэлтэй. Партиин хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ, тэрэнэй эмхинүүдэй ажал ябуулгада партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гуримууд бэелүүлэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Бела Биску ВСРП-гэй Уставта оруулагдаха хубилалтануудай гол удхые тодорхойлон тайлбарилха зуураа, үндэһэн хубилалтануудые оруулһанай хэрэггүй гэжэ Уставай проект хоорооро зүбшэн хэлсэлгын үедэ элирһэн байна. Кандидадай стаж болюулха тухай дурадхал гол зүйлнүүдэйнь нэгэн болоно гэбэ. Центральна Комитет хоёр съездын хоорондохи үе соо политическэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын, шиидхэбэринүүдые гаргахын тула бүхы Венгриин партийна конференци зарлаха ёһотой гэһэн заабари Устав дотор дурдахые Бела Биску съезддэ дурадхаба.

Тэрэшэлэн үүргэ уялгануудыень Центральна Комитедэй, Центральна хиналтын комиссиин, партийна комитедүүдэй дүүргэжэ шадаха байһан тула, саашадаа шалгалтын комиссинуудые һунгахагүй гэһэн дурадхал элидхэл дотор оруулагдаа.

Партиин нэгэдэлые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ шухала. Партиин марксистско-ленинскэ нэгэдэл манай амжалтануудые гол нүхэсэл байһан, байнашье гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ А. Хорвадай, ЦК-гай секретарь О. Баринкайн мэдээсэлнүүдые хэһэнэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ захалаа.

Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партиин IX съездын үдэшын заседани КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үгэ хэлэлгээр эхилбэ. КПСС-эй делегациин толгойлогшодо үгэ үгтэбэ гэжэ заседаниин түрүүлэгшэ, ВСРП-гэй Центральна Комитедэй секретарь Иштван Сурдиин мэдээсэхэдэ, делегадууд удаан альга ташалгаар угтаа. Зал соо байһан бүхы зон хүл дээрээ байжа, Л. И. Брежневые амаршалба.

КПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭҺӨӨ

Партийна ажабайдалай, партиин дотоодын ба уласхоорондын политикын тон шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула суглараһан, Венгриин коммунистнуудай партийна ехэ хуралдаанда хабаадаха аргатай байһанаа угаа үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев ВСРП-эй IX съезд дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа мэдүүлбэ.

Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партиие Венгриин хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалша арадай хатуужан шалгарһан, дайшалхы авангард гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ мэдэдэг юм. Энэ парти тэмсэлэй, шалгалтын ба илалтануудай алдарта замаар ябажа ерэһэн байна. Венгриин революционернүүд шэнэ байдалай түлөө асари ехэ байлдаанай бүхы шатануудта арад зоной зол жаргалай хэрэгтэнь, коммунизмын хэрэгтэ үнэн, сэдьхитэй, бата тэсэбэритэй, эрэлхэг зоригтой тэмсэлшэд байһан, байнашье гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгаха жэгдэ дардам зам гэжэ байдаггүй, ажабайдалай али бүхы асуудалнуудта таарахаар бэлэн заабари, тодорхойлгонууд байдагтүй. Коммунис парти бүхэн социалис хүгжэлтын юрэнхы гурим ёһонуудые мэдэһэнэй, хэрэглэһэнэй үндэһөөр, аха дүү партинуудай дүй дүршэлые хараада абажа, дабшаха замаа тодорхойлдог байна. Арад зонойнгоо авангардынь болохо, түрүүлэн ябаха гээшэ хүнгэхэн хэрэг бэшэ. Марксизм-ленинизмдэ, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ, ажалшан арадай хэрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн байха, һэримжэтэй һэргэг, оршон байдал зүбөөр тодорхойлдог, залан сэхэ байха, тиихэтээ хамта бүхы бэрхэшээлнүүдые, түүхын эгсэ дабаануудые шадамараар дабажа гарахын тула һүбэлгэн бэрхэ, оролдосотой һэтэрүү, эгэрсэгүй байха шухала. Венгриин коммунистнуудай парти тиимэ ушарнуудта тон зүб хараа бодол баримталан, түгэс жагсаалтай байһанаа тодоруулан харуулаа. Энээнииень һүүлэй арбаад жэл илангаяа эли тодоор элирүүлээ.

Л. И. Брежнев социалис байгуулалтын талаар, уласхоорондын харилсаагаар арадай засаг түрын туйлаһан амжалтануудые онсолон тэмдэглэхэ зуураа, нигэжэ хэлэбэ:

Совет орон Венгри хоёрой хоорондохи экономическа харилсаа холбоон жэл бүри улам үргэдхэгдэжэ, али али талада аша туһа хүргэжэ байһыень баяртайгаар тэмдэглэнэбди. Манай оронуудай хоорондын худалдаа наймаанай эрьесэ үнгэрэгшэ жэлдэ ехээр нэмэжэ, миллиард шахуу түхэригтэ хүрэһэн байгаа. Арадай ажахынгаа түсэбүүдые амжалтатайгаар тааруулан тодорхойлнобди, промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудта тусхай мэргэжэлээр хамжажа, үйлэдбэрилхэ хэрэг бэелүүлнэбди.

Бүхы дэлхэй дээрэ революционно хүдэлөөнэй улам ехээр бадаран дэлгэржэ байһан мүнөө сагта уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл ба эмхидхэлые батадхахын түлөө тэмсэл онсо шухала удха шанартай болонхой. Коммунистнууд — мүнөө сагай эгээн түрүү үзэл бодолтой, эгээн революционно, нүлөө ехэтэй хүсэн мүн. Эдэнэй эмхидхэл ба нэгэдэлһээ эб найрамдалай, социализмын хуби заяан нилээд дулдыдаха байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь тэмдэглэбэ.

Тон олонхи коммунис партинууд түүхэдэхи ехэ харюусалгаяа мэдэрэн, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай түлөө, арадуудай сүлөөтэй байдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлдэ дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй бүхы отрядуудай оролдолго хүсэлэлгые нэгэдхэхые хүсэнэ гэжэ лаблан хэлэхэ аргатай байнабди. Империалис түримхэйшүүлдэ — арадуудай сүлөө дарагшадта харюу үгэхэ ябуулгануудаа тааралдуулан бэелүүлхэ эрилтэнүүдэй улам ехээр хэгдэдэг боложо байһаниинь, тэрэшэлэн тохёолдоһон байдалые, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй зорилгонуудые коммунистнуудай хамтаараа дахин зүбшэн хэлсэхээр ушар нүхэсэл бии боложо байна гэһэн олохон аха дүү партинуудай һанал бодолнууд дээрэ хэлэгдэһэнэй гэршэ болоно.

Империалистнууд коммунис хүдэлөөндэхи нэгэдэлэй бэхижэлгэһээ ехээр айна, манай хүсэнэй батажалгаһаа айна. Энээндэ али болохо аргаар һаад хэхын тула элдэб эсын баша, мэхэ гаргана. Марксистко-ленинскэ партинуудай зүблөөн манай хүдэлөөнһөө хэниешьеб «зайсуулха» зорилготой гэһэншүүгээр һүүлэй үедэ буржуазна хэблэлэй шашалдадаг болоһониинь тушаалдаһан ушар бэшэ байха. Тэдэ бүгэдэнь империалистнуудай хорото зорилгоор тараадаг худал хуурмаг номнол болоно.

Мүнөө, дэлхэйн элдэб орон нютагуудта империалис хархис хүсэнэй, эзэрхэг түримхэй хүсэнэй улам гаараад байһан сагта, социализмын оронуудай, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба коммунис хүдэлөөнэй, мүнөө сагай түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүдэй эб этэй ябуулга хэхэ зорилго онсо шухала болонхой гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Империализмда эсэргүү фронтын нэгэдэмэл хүсэнүүд Европын арадуудай амгалан тайбан байдалда аюул ушаруулжа байгаа Баруун Германиин реваншистнуудай хорото шунахай аашануудта, өөрынгөө газар дээрэ социализм байгуулха гэһэн Кубын баатар габьяата арадта һаад хэхэ гэдэг империалистнуудай һэдэлгэнүүдтэ, Азиин, Африкын ба Латиин Америкын хэдэ хэдэн оронуудай сүлөөтэ, бэеэ даанги байдалда халдан добтологшодто, илангаяа вьетнам арадта эсэргүү США-гай империализмын дээрмэдэхы дайнда эсэргүү шэглүүлэн табигдажа болохо, табигдаха ёһотой байна. Эдэ хүсэнүүдэй амин голынь — социализмын гүрэнүүдэй хани нэгэдэл, дэлхэйн коммунистнуудай арми болоно.

Хитадай компартиин хүтэлбэрилэгшэд вьетнам арадые хамтааран хамгаалха ябуулгаһаа арсахадаа, хүсөө гү, али хүсөөгүйшье һаа, империалистнуудта туһална, Вьетнамай тэмсэлые бэрхэтэй болгоно. Тиин эдэнэр вьетнам арадай үмэнэ, аха дүү партинуудай үмэнэ, дэлхэйн бүхы революционно хүсэнүүдэй үмэнэ тон хүндэ харюусалга абана гээшэ.

КПК-гай мүнөөнэй хараа бодолые тодорхойлдог хитад хүтэлбэрилэгшэдэй политикын олон юумэниинь ехэ шаналал үүсхэнэ, марксизм-ленинизмын һургаалда, социалис интернационализмын гол ёһонуудта таарахагүй байна, манай хамтын агууехэ хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулна. Гэхэ зуура, марксизм-ленинизмын туг доро жагсаһан дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй бата эмхидхэлтэ зэргэдэ өөрынгөө һууриие Хитадай компартиин дахинаа эзэлхэ саг ерэхэл байха гэжэ этигэһээр байнабди.

Эхэ оронойнгоо социалис хүгжэлтын хэрэгтэ бүри ехэ, шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай, хүндэтэ ханинар, таанартаа хүсэхыемни зүбшөөгыт. Бидэнэр, совет коммунистнууд тушаа хэлэбэл, Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партитай Советскэ Союзай Коммунис партиин, Венгриин Арадай Республикатай Советскэ Союзай аха дүүгэй хани барисаае улам бэхижүүлхын тула саашадаашье бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байхабди гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хэлэбэ.

Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партиин IX с'ездэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые нүхэр Л. И. Брежнев үгынгөө түгэсхэлдэ дамжуулаа.

Венгер арад ВСРП-гэй IX съездые политическэ, ажахын ба соёлой байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ ехэ амжалтануудые туйлажа угтаба. Эдэнь Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй шалгармал хүтэлбэри доро венгер арадаар туйлагдаа.

Совет болон венгер арадууд пролетарска интернационализмын агууехэ гол ёһонуудые, хуби заяанайнгаа адли байһые, Агууехэ Октябриин социалис революциин гал дүлэн соогуур мүндэлһэн дайшалхы хани нүхэсэлые үндэһэ болгоһон аха дүүгэй холбоо барисаагаа улам батадхана.

Социалис байгуулалтын талаар, бүхы венгер арадай аша туһада экономико, эрдэм болон соёл хүгжөөлгын талаар бүри ехэ, шэнэ илалта амжалта туйлахые аха дүү Венгриин бүхы ажалшад, хүндэтэ нүхэд таанадтаа хүсэнэбди, гэжэ амаршалгын түгэсхэл дотор хэлэгдэнэ.

Л. И. Брежневэй эдэ үгэнүүд дахинаа нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтагдаа. Бултадаа бодобо. Президиумэй столой саана Л. И. Брежнев, Янош Кадар гар гарһаа шангаар барилсан, баяр хүргэлсэбэ.

Л. И. Брежнев ВСРП-гэй с'ездэ КПСС-эй ЦК-гай үмэнэһөө дурасхаалта бэлэг — мэдээжэ совет скульптор Томскын уралан бүтээһэн, В. И. Ленинэй скульптурна портрет дамжуулан барюулба.

Венгриин коммунистнуудта амаршалга, дурасхаалта шухаг бэлэг эльгээһэнэйнь түлөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ съездын үмэнэһөө заседаниин түрүүлэгшэ баясхалан хүргэбэ.

(ТАСС).

ЧЕЛЯБИНСКА ОБЛАСТЬ. Магнитогорско металлургическа комбинадай дүрбэдэхи цехэй хүдэлмэришэд өөһэдынгөө абадаг буладһаа арадай ажахыда улам ехэ прокат бэлдэжэ үгэхэ тухай бүри КПСС-эй XXIII съезддэ бэлэдхэлэй боложо байхада бодомжолжо ороһон юм. Харин тэдэнэр жэлэй турша соо хэдэн мянган метр лист түмэр нэмэжэ гаргаха арга олоһон байна. Совет засагай табин жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан мүрысөөндэ оролсохо доо, технологиие нарижуулан һайжаруулһанай ашаар бэлэн прокат бүри ехээр бүтээхэ үүсхэл тэдэнэр гаргаһан байна. Зураг дээрэ: дүрбэдэхи прокатна цехэй түрүү хүдэлмэришэд, коммунис ажалай ударнигууд П. Г. Дегтярев А. Д. Беляев, А. М. Павлов, П. И. Нечаев, В. П. Чернышков. ТАСС-ай фотохронико.

КПСС-эй областной комитедэй IV пленум

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, байгша оной ноябриин 30-да КПСС-эй областной комитедэй ээлжээтэ IV Пленум болобо.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Модогоевай элидхэл, тэрэшэлэн КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Б. Базаровай, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. И. Малыгинай нэмэлтэ элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Б-Н. Т. Аюров, КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. П. Шабагоров, Зэдын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр И. Ф. Воробьев, Загарайн үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Ф. И. Савельев, «Главсельсетьстрой» гэжэ нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын начальник нүхэр А. И. Козель, КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. И. Титов, «Сельхозтехникын» Буряадай отделениин түрүүлэгшэ нүхэр Н. Т. Антоненко, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр В. Б. Бохиев, Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Н. Б. Юмсунов, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр П. Н. Иванов, республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр С. С. Автушенко, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. И. Чимитцыренов, «Бурятэнерго» управлениин начальник нүхэр Б. С. Бутин, республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр Б. Н. Николаев гэгшэд элидхэл тушаа үгэ хэлэбэ.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар КПСС-эй обкомой пленум дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

КПСС-эй обкомой пленум нүхэр О. Ш. Шадаровые партиин областной комитедэй юрэнхы таһагые даагшаар баталба.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын 6-дахи зарлалай Верховно Соведэй арбадахи сессиие 1966 оной декабриин 29-дэ Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин түлөө, гэшүүн И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото,
Соведүүдэй байшан.
1966 оной ноябриин 30.

ШЭМЭТЭ СИЛОС ДАРАХАНЬ

Баргажанай аймагай Хурамхаанай совхозой һаалиин отделениин кукурузашад ерэхэ жэлдэ кукуруза һайнаар ургуулжа, элбэг ехэ шэмэтэ силос дараха хүсэлтэй. Энээнээ хүсэндэнь хүргэхөөр тэдэнэр эртээнһээ оролдолго гарганад. Эндэ кукуруза тарихаар хараалагдаһан участогууд дээрэ мүнөө үень 850 тонно наг шэбхэ гаргагдаад байна. Үтэгжүүлгын ажал эрхилдэг А. П. Залуцкиин оньһожоруулагдаһан звеногой туһаламжаар кукурузашан Н. А. Чирков өөрынгөө участок дээрэ 400 тонно, тиихэдэ Г. С. Серебренников 300 тонно наг шэбхэ гарганхай.

А. ОЧИРОВ.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо үдэрһөө үдэртэ олошоржо байна. Энэ ехэ тэмсэлдэ хабаадагшад бүхэн ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, арадтаа магтуулна. Олоной дунда КПСС-эй гэшүүн, оёдолшон Валентина Миндыковна Доргеева онсо шалгарна. Энэмнай халаанайнгаа даабари ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. М. Доргеева.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Шэбхэ зөөгшэдэй звено

Таряа хуряалтын хүдэлмэриин дүүрэхэтэй зэргэ Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз поли дээрэ шэбхэ зөөхэ звено эмхидхэһэн байна. Звенодо бульдозер, самосвал машинанууд, шэбхэ тээдэг түхеэрэлгэ үгтэһэн байгаа.

Механизаторнууд Антонов., Орлов, жолоошод Власов, Гордеев, Гаврилов гэгшэд богони болзор соо 21000 тонно шэбхэ тарянай газар дээрэ гаргаба. Мүн хартаабхын, кукурузын участогууд дээрэ горитой шэбхэ зөөгдөө.

Н. ХАЗУЕВ.

18 ЖЭЛ ТРАКТОРИСТААР

Тракторайнь абяан бүхы Загаһатые дорьбоон, үглөөнэй улаан нарантай урилдаһандал таршаганаад, ажалай үдэр эхилбэ гэжэ мэдүүлдэг.

Энэ хадаа Чисаанын совхозой эрхим механизаторнуудай нэгэн болохо Балданов Бато ажалдаа гараба.

— Хоёр гурбан хоногто, заримандаа тэбхэр долооншье хоногоор малшадта үбһэ түлеэень бэлдэхэеэ холын гүүрэ, хонишодой отарануудта ошодог. Гэртээ үсөө үнжэдэг даа. Теэд лахабши даа, нийтын ажалай түлөө ябанал ха юм, — гэжэ Сэржүү нүхэрынь хөөрэнэ.

Талаар мүнөө ябахадаа, Бато Балданов нюдарган баянай хони адуулан, эхэ эсэгэнэрни энээхэрүү ябаа гэжэ бодоно. Эгээл түрүүшын трактор эндэ хараһанаа, хойноһоонь дахан хүл нюсэгөөр бүхэли үдэр гүйжэ эсэһэнээ һанана.

Техникые һайнаар шудалжа, һургуулида һураха арга боломжо олдоогүй. Загаһатынгаа 4 класс дүүргээд, хүгшэрһэн эхэ эсэгэ хоёртоо туһалан, түрэл колхоздоо хүдэлжэ эхилээ. һүүлээрнь 1942 ондо арбан долоотой ябахадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда мордоод, тэндэ шэн габьяа харуулһанайнгаа түлөө олон медальнуудаар шагнуулһан бусажа ерээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 18 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаата жэлнүүд соо хэды шэнээн газар хахалагдааб, хэды холо газар дабагдааб — энэ тоолошогүй ехэ.

...ДТ-54 трактор үглөөнэй жабар шуу сохин, Хурээтэ руу шэглэн шуумайна. Мүнөөдэр хонишодой үбһыень шэрэхэеэ Бато Жаргалович ошобо.

К. ВАНДАНОВ.

ДҮРШЭЛЫНЬ ГЭРШЭЛНЭ

Бэшүүрэй совхоз. Дугар Дунаевич Доржиев арбан жэлэй туршада хонишоноор ажаллажа байдаг. Дүй дүршэлтэй энэ хонишон түл абалгые бэлэдхэлтэйгээр угтажа байнхай. Үбэлэй сатта хурьга олоор түлжүүлхын тулада хото хорёотоо заһабарилжа абанхай. Хурьгадайнь байранууд дулаалагдаа.

Ахалагша хонишон нүхэр Доржиевай даадаг бригадынхид декабрь һарын һүүлээр түрүүшын хурьгадые абаха юм. 546 эхэ хониинһоо зуун толгой бүриинь 85-һаа үсөөн бэшэ түл абахаар эндэхид хараална. Энэ зорилгоёо хонишод бэелүүлхэшье байха. Юуб гэхэдэ, Дугар Дунаевич олон жэлэй туршада ажаллана ха юм. Тэрэнэй жэл бүри амжалта туйладаг өөрынь дүршэл гэршэлнэ.

В. БОРИСОВ.

ХОНИН БҮРИҺӨӨ ХУРЬГА

Улаан-Үдын аймагай „Улаан Оронго" колхозой түрүү хонишон Шойжо Ринчинович ДОРЖИЕВАЙ хөөрөөнһөө

Ажалайнгаа үдэрэй һүүлээр телевизор хаража, радиоприемник шагнажа, сэдьхэлээ ханан амаржа һуухада хэдышье гоёб даа! Үе наһан соогоо «борьбоо бохид гүүлэнгүй» баяшуулай адууһа мал харууһалжа, хоолойгоо тэжээжэ ябаһан хүнүүд мүнөө үе сагай малшадай ажабайдалые тэрэ сагта үльгэр домогтол тоолохо һэн.

Тэрэ гэһээр 50 жэл үнгэрхэнь. Энээхэн үе сагай хугасаа соо ажэбайдал, ажаһуудалаймнай түхэл шарай үндэһөөрөө хубилаа, хубилжашье байнхай. Жэшээнь, бидэнэр, хонишод хэдэн жэлэй саада тээ өөрын телевизортэй, радиоприемнигтой болоһойбди гэжэ һанагша бэлэйбди. Колхознай маанадтаа телевизор, радиоприемник бэлэглэжэ, бүри урмашуулаал.

Ажабайдалайнгаа, ажаһуудалайнгаа һайнһаа өршэ хүсэеэ зангидан ажаллаха гээшэ манай уялга. Совет арадай хаа хаанагүй Октябриин 50 жэлэй ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада эрхим һайнаар ажаллажа байнхай. Бидэнэршье энэ һайндэрые ажалайнгаа эрхим бэлэтүүдээр угтаха гэжэ шиидээбди.

Нэн түрүүн ажал тухайгаа хөөрэһүүб. Хониднай Нарһата Толгой нютагта үбэлжэнэ. Отарамнай 600 хонитой. Эдэ хонидые 3 хүн харууһалнабди.

Мүнөө жэл хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотойгоор ажаллажа гараабди гэжэ һанагшаб. Дүнгүүднай иимэ. Түсэбэй ёһоор 100 эхэ хониинһоо 90 хурьга абаха, хонин бүриһөө 2,950 килограмм нооһо хайшалха аад, дүн хамта 18 центнер 40 килограмм нооһо гүрэндэ тушааһан байнабди. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,420 килограмм нооһон абтаа гээшэ. Тиихэдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90,2 хурьган түлжүүлэгдээ.

Энэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб? Иимэ асуудалда нэгэл харюу байха. Түхэреэн жэл соогоо оролдожо, арга шадалаараа ажаллаһанаймнай аша үрэ өнэл гээшэ. Тиимэ ехэ дүй дүршэл гэжэ маанадта юун байхаб даа. Манай отарада угай хонишон үгы. Табан жэлэй саада тээ би Дулма һамгантайгаа хонин ажалда ороо бэлэйб. Гурбадахи хонишомнай манайда һая ерэнхэй. Эдэ жэлнүүдэйнгээ ажаглалта, тобшололнууд дээрэ тогтомоор.

Нооһо хайшалалгын дүүрэмсээр бидэ хонидоо бүри һайнаар адуулжа эхилдэгбди. Зунай, намарай үедэ хонидые таргалуулаал һаа, үбэлжэлгээе, түл абалгаяа һайнаар үнгэргэжэ болохо. Түл олоор абалга хонидые урэжүүлгэһээ эхитэй гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэл дээрэһээнь хонидые искусственна аргаар, эрхимээр урэжүүлхын тулада урэжүүлгэдэ ехэл оролдожо бэлдэдэгбди. Хонидые богонихон сагай туршада урэжүүлхэ гээшэмнай тон шухала. Иимэл хадань техник-урэжүүлэгшэмнай эртэ намар оройдоо 20 үдэрэй туршада бүхы хонидоо урэжүүлһэн байна. Техник-урэжүүлэгшээр минии һамган Дулма Эрдынеева ажалладаг юм.

Үбэлжэлгэдөө хүсэд бэлдэжэ шадабал, түл абалга эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэһэн тобшолол үнинэй хэһэн хадаа жэл бүри энэ халуун хаһые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтадаг байнабди. Бидэнэр октябрь һарын һүүл багта үбэлжэлгэдөө бэлэн болоо һэмди. Хонидоо богонихон сагай турша соо урэжүүлһэн дээрэһээмнай январь һарын хахадһаа хурьгад «адхаржа» эхилхэнь. Эгээл энэ үедэ хонишон бүхэн бүри һэримжэтэй байха болонобди. Түрэхэ болоһон хонидые болзор соонь ажаглан, бэлшээридэ гаргангүй һайнаар хооллуулаад, хотондонь амяарлан хаадагбди. Колхозоймнай зарим отарануудта хурьгад түрэмсөөрөө гадэһэнэй үбшөөр үбшэлэн гарзалдаг. Теэд энэ юунһээ болоно гээшэб? Сэхыень хэлэхэдэ, хурьгад хүйтэ абана ха юм. Энэ ушарые зайсуулхын тулада хонидойнгоо, хурьгадайнгаа байрые һайнаар дулаалха, хонидые хээрэ хурьгалуулхагүйе оролдохо уялгатайбди. Хээлитэй хонидто нэмэлтэ тэжээл, талха таряанай зүйл үгэбэл, тэдэнэр түрэхэдөө тамир тэнхээтэй, һү ехэтэй байха бшуу. Энээнһээ боложо хурьгадынь садхаланаар түлжэхэ болоно.

Зунайшье, үбэлэйшье үедэ хонидые һайнаар ундалуулха тон ехэ удха шанартай. Үбэлэй үедэ хонидые бүлеэн уһаар уһалагшабди. Манай нютагта энэ асуудал ехэл бэрхэтэйгээр шиидхэгдэдэг. Отарымнай хажуугаар гол горхонууд огто байхагүй. Тиимэл дээрэһээнь бидэ хонидоо худагһаа уһалнабди. Хэдышье сүлөөгүй байбашье һаа, бидэ бүхы отарынгаа хонидые бүлеэн уһаар ундалуулжа үрдинэбди.

Үнгэрһэн үбэл тэжээлээр дуталдаашье һаа, бараг һайн ондо ороо һэмди. Үбэлэй үедэ тэжээлээр дуталдаһан хонидой нооһон ехээр гээгдэдэг. Иимэл дээрэһээнь хабарай үедэ хонидые шугы бургааһан соогуур бэлшээһэнэй урэ үгы. Юундэб гэхэдэ, хонидой бургааһа шүргөөхэдэнь, яһалахан ехэ нооһониинь гуужан унана бшуу. Нооһо хайшалха үедэ хонишод баһал ехэ һэримжэтэй байха болоно. Юуб гэхэдэ, хайшалагшад хонидой нооһые муу шанартайгаар, арһыень гэмтээжэ хайшалхадаа болохо бшуу. Иимэл дээрэһээнь энээниие ходо шалгажа байха шухала.

Колхоз доторнай хонишодой дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Үбэлжэлгын, түл абалгын эхилтэр колхозоймнай хонишод өөһэд хоорондоо 3—4 дахин ябалсажа, дүй дүршэлөө, шадабаряа андалдадаг. Хүршэ колхозуудайнгаа хонишодто айлшалан, хүдэлмэритэйнь, дүршэл шадабаритайнь танилсадаг байнабди. Энэмнай манай ажалда утаа туһатай.

Нёдондо оронойнгоо нииславл хото Москва Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошохо зол жаргалтай байгааб.

Ажалдаа һайн амжалтатай байхада һанаа сэдьхэл омог, хүл хүнгэн ябагдадаг, олзо салиншье дээгүүр байдаг гээшэ ааб даа.

Колхозой правлени ажалай түрүүшүүлые һайнаар урмашуулна. Жэшээнь, мүнөө жэл би нэмэлтэ түлбэри 10 хурьга абааб.

Манай отарын хонишод Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн баярые ажалай амжалтануудаар угтахын тулада үндэр уялгануудые абанхай. Зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха гэжэ шиидэбди. Эдэ уялгануудаа дүүргэхэ арга боломжонууд манайда бии. Мүнөө жэл үбһэ тэжээл яһала һайнаар абтаа. Таряанайшье ургаса баян. Үбэлжэлгээе, түл абалгаяа бараг һайнаар үнгэргэхэ байһандаа этигэнэбди.

Г. РИНЧИНО
бэшэжэ абаба.

ХУШЫН УРГАСА

Энэ жэлдэ һамарай ургаса һайн байба. Потребкооперациин зарим бэлэдхэлэй организацинууд һамар бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэд. Энэ хүдэлмэриие Прибайкалиин коопзверопромхоз һайнаар эмхидхээ. Тэндэхи һамарай ургасатай газарнуудта отог байра түхеэрһэн, хэрэгтэй юумыень, һамар хиидхэхэ веялкэ гэхэ зэргые хүбшэдэ абаашаһан байна. Тэндэнь һамар хатааха хүдэлмэри эмхидхэгдээ. Тэрэнэй ашаар прибайкалиинхид һамар бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэб 398 процент дүүргэбэ.

Түнхэнэй кооператорнууд энэ продукци бэлэдхэлгые һайнаар эмхидхээ. Энэ аймагайхид Буркоопсоюзай универсальна баазада 1100 центнер һамар тушаагаа. Тиихэдэ республикын кооперативна бүхы организацинууд хамта дээрээ 7272 центнер бэлэдхэһэн байна. Энэ хүдэлмэри үшөө үргэлжэлүүлэгдэһээр.

К. ДИМОВ.

ЛИПЕЦК. Липецкэ Магниткада бодхогдожо байһан хүсэтэ шэнэ доменно пеэшэнэй конструкцинууд улам өөдөө гаража байһаар. Энээнииe зоримгой хүнүүд — дээгүүр дүүлидэг хабсаргагшад барижа байнхай.

ТАСС-ай фотохронико.

КПСС-эй ЦК-гай МАРТЫН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭХЭ

ЭКОНОМИКО—ХҮДӨӨ АЖАХЫН ҮЙЛЭДБЭРИИН КОМПАС

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй һүүлээр колхоз болон совхозуудта экономическа хүдэлмэри һайжаруулха талаар областной партийна организаци, республикын советскэ болон хүдөө ажахын органууд ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Энэ хүдэлмэриеэ нилээд аша үрэ гараа. Жэшээнь, 1966 оной январиин 1-дэ бүхы колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин—финансова түсэб зохёогдожо, баталагдажа дүүрэһэн, тиигээд февралиин 20 хүрэтэр үйлэдбэриин даабари болон ажалай гаргаша, продукциин өөрынь үнэ сэн тодорхойлогдожо, бригада, фермэ болон үйлэдбэриин бусад хубинуудта хүргэгдөө һэн. Мүн түсэб, даабари дүүргэһэнэй, үлүүлэн дүүргэһэнэй, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулһанай түлөө материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаһан.

Олонхи колхоз болон совхозуудта үйлэдбэриин дүнгүүдые һара, квартал бүхэндэ гаргажа, тэдэнние шэнжэлжэ, үйлэдбэриин хубинуудай хүдэлмэриие суглаан, зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэдэг болоо. Шэнжэлэлгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ колхозник, совхозой хүдэлмэришэд дутагдалнуудые харадаг, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлээд, дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдые тодорхойлдог болоо. Хаа хаанагүй салин хүлһэнэй болон материальна, мүнгэн зөөриин гаргашые хинан шалгадаг болонхой. Фермэ, бригаданууда, колхоз, совхозуудта тоо бүридхэл нилээд һайжараа. Олонхи колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономикые гүнзэгыгөөр мэдэдэг болоо.

Экономическа хүдэлмэри һайжаруулха, хүнүүдтэ ушар ёһыень ойлгуулха талаар Кабанскын аймагай совхозууд, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Бэшүүрэй аймагуудай колхоз, совхозууд; «Саланай, Яруунын, Онохойн, Дээрэнэй совхозуудта, Хяагтын аймагай «Дружба», «Родина», Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозууд болон бусад ажахынуудта бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдадаг болонхой.

Жэшээнь, Кабанскын совхозуудта байгша оной гурбан кварталай туршада нёдондоной энэ үеыхиһөө 1 центнер продукци абахын тула тэжээлэй гаргаша бага болоо гэбэл: һү һаалгада—25 тэжээлэй единицээр, залуу эбэртэ бодо мал түлжүүлгэдэ—119 тэжээлэй единицээр. Энэ ажалай 1 центнер продукци абахын тула ажалай гаргаша бага болоо гэбэл: һү абалгада—0,3 хүнэй хүдэлхэ үдэр, залуу эбэртэ бодо мал түлжүүлгэдэ—0,4 хүнэй хүдэлхэ үдэр, гахай таргалуулгада—0,2 хүнэй хүдэлхэ үдэрөөр. Үнгэрһэн 3 кварталай туршада центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн нёдондоной энэ үеыхиһөө 3 түхэриг 69 мүнгөөр хямдараа, эбэртэ бодо мал түлжүүлгын сэн түсэбөөр хараалагдаһанһаа 3 түхэриг 19 мүнгэн хямда байна. 1966 ондо үйлэдбэриин-финансова талаар уридшалан тооложо үзэхэдэ, Кабанскын аймагай совхозууд 157 мянга гаран түхэриг сэбэр олзо оруулхаар байна.

Экономическа талаараа һайн үрэ дүнгүүдые мүн бусад ажахынуудшье туйлаа. Республика дотор эгээн хямда сэнтэй ороохо таряан «Эрдэм» совхоздо абтаа. Тэрэнь 2 түхэриг 87 мүнгэтэ болоо гэхэ гү, али нёдондоныхиһоо 1 түхэриг 63 мүнгөөр хямдараа. Эгээн хямда сэнтэй хониной мяхан Ториин совхоздо абтаа. Эндэ центнерынь 55 түхэриг 28 мүнгэтэ болоо.

Экономическа хүдэлмэри болон хүнүүдтэй ойлгуулһамжа хүдэлмэри ябуулха хэрэг һайжарһанай ашаар байгша оной 9 һарада республикын совхозууд нёдондоной энэ үеыхиһөө 15240 центнер мяха, 186 центнер ноохо, 798 мянган үндэгэ, 770863 центнер ороохо таряа ехээр үйлэдбэрилһэн байха юм.

Энэнь экономическа дүнгүүдтэ нүлөөлэнгүй байха аргагүй. Энэ үедэ 1 центнер продукци үйлэдбэрилгэдэ тэжээлэй гаргашань эдэ шэнээн бага болоо гэбэл: һү абалгада—18 тэжээлэй единицээр, залуу эбэртэ бодо мал түлжүүлгэдэ—76 тэжээлэй единицээр. 1 центнер продукци абалгада ажалай гаргаша эдэ шэнээн бага болоо гэбэл: һү абалгада—0,2 хүнэй хүдэлхэ үдэрөөр, залуу эбэртэ бодо мал түлжүүлгэдэ—1,3 хүнэй хүдэлхэ үдэрөөр. Байгша оной гурбан кварталай туршада 1 центнер продукциин өөрынь үнэ сэн нёдондоной энэ үеыхиһээ эдэ шэнээн доогуур гэбэл: һү абалгада—1 түхэриг 66 мүнгөөр, залуу эбэртэ бодо мал түлжүүлгэдэ—3 түхэриг 63 мүнгөөр, гахайн шэгнүүр дэшэлүүлгэдэ—3 түхэриг 23 мүнгөөр.

Тиигэбэшье үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин өөрынь үнэ сэн үшөө ехэ байнхаар, илангаа гахайн, хониной, үхэрэй мяханай, ноохоной, овоощ болон хартаабхын үнэ сэн ехэ.

Энэ жэлэй гурбан кварталай турша совхозуудта салин хүлһэн хараалагдаһанда орходоо 168 мянган түхэриг үлүү гаргагдаһан.

Үйлэдбэриин-финансова талаар совхозуудай 1966 оной дүнгүүдые уридшалан харахада үзэбэл, сэбэр олзонь 1637 мянган түхэриг (1965 ондо тэрэнь 1134 мянган түхэриг байһан) болохоор хүлеэгдэнэ. Гарзань 1917 мянган түхэриг болохоор, тиихэдэ 1965 ондо тэрэнь 7038 мянган түхэриг байһан юм.

Колхозуудайшье финансово-экономическа байдалынь нилээд һайжараа. Жэшээнь, тэдэнэрэй мүнгэн олзонь 2940 мянган түхэригөөр ехэ болоно, үйлэдбэриинь гаргаша 1608 мянган түхэригөөр доошо орно. Хүдэлһэн нэгэ колхозникай дээрэ абажа тоолоходо, 200 түхэригэй өөрынь доходой ехэ үйлэдбэрилэгдөө. 1966 оной октябриин 1-дэ колхозуудай счёдто 6,5 миллион түхэриг бии байба.

Тиигэбэшье экономическа хүдэлмэридэ олохон дутагдалнууд, алдуу эндүүнүүд үшөөл ехэ бии. Хэдэн колхоз, совхозууд газар тариалангай культура дэшэлүүлхэ, үйлэдбэриин гол хүсэнүүдые хүсэдөөр хэрэглэхэ, материально-техническэ болон мүнгэн хэрэгсэлые гамтайгаар гаргашалха, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, үйлэдбэриин хубинуудай ажал ябуулгые тодорхойлхо, нэмэлтэ асуудалнуудта анхарал үшөөл бага табигдана.

Газараа муугаар хэрэглэһэнэй, газар тариалангай культурын доогуур ургаса абаһанай ашаар республикын совхозуудай байгша оной газар тариалангай продукци түсэбөөр 4178 мянган түхэригэй багаар үйлэдбэрилгээ. Тэрэ тоодо саахарай свёкло—149 мянган түхэригөөр, овощ—269 мянган түхэригөөр, хартаабха—1049 мянган түхэригөөр, силосэй ногоо 1580 мянган түхэригөөр, үрэ таряан—1131 мянган түхэригөөр бага абтаа. Тэрэшэлэн совхозууд мал ажалай продукци 1343 мянган түхэригөөр дутуу абаһан байна. Колхоз болон совхозууд мал шахаха совхозуудта, мяханай комбинатта тамир һулатай, туранхай мал тушаана. Тиигэжэ нилээд ехэ мүнгэ дутуу абажа гээшэ.

Ажахынуудта продукциин өөрынь үнэ сэнгэй үнэтэй байдаг, тиигээд мүнгэ зөөриин гаргаша ехээр хэгдэдэг ушар машина техникын муугаар ашаглагдаһанһаа, ажалай түлөөһые буруугаар хэрэглэһэнһээ, тусгаар хараалагдаһан штадһаа олон хүнүүдые бариһанһаа, тэдээндэ салин хүлһэ ехээр түлэһэнһөө, мүн бусадшье ушарһаа шалтагаална. Жэшээлхэдэ, Нарһатын совхозой мастерскойдо зарим хэрэгтэй машина, зэмсэгүүд хоёр жэлһээ үлүү ашаглагдангүй хэбтэнэ. Эдэ машинануудай сэнгыень тоолоо һаа, 44 мянга гаран түхэригэй болоно ха юм. Аргадын совхоздо 15,5 хүнүүд штадһаа үлүүгээр байлгагдана. Тэдэнэй салин хүлһэндэ һара бүри 985 түхэриг 50 мүнгэн гаргагдана. Мүн энэ совхоздо 800 центнер хартаабха хадаглагдаһанай түлөө 904 түхэригэй салин түлэгдэһэн байгаа. Химнын совхозой МТМ-гэй харша барилгада 228 түхэриг мүнгэн гаргагдаа, мүн хахад жэлэй туршада 226 түхэриг мүнгэн авансаар үлүү түлэгдэһэн байна.

Эдэ бүгэдэ совхозуудта экономическа асуудалнуудай муугаар шиидхэгдэжэ байһаниие гэршэлэн харуулна. Энээнһээ болоно продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ болоно, ажахынууд гарза хэнэ. Тиимэһээ Чисаанын совхоз 483 мянган түхэригэй гарзада ороһон, Анаагай совхоздо —330 мянган түхэриг, Аргадын совхоздо—167 мянган түхэриг, Нарһатын совхоздо—36 мянган түхэригэй гарза хэгдэһэн байха юм.

Мүнөө үедэ мэргэжэлтэд бүхэн колхоз, совхозуудай экономикые гүнзэгыгөөр шудалха, экономическа хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ талаар асуудалые харюусаха, өөһэдынгөө участогуудта байдаг һалбаринуудай гаргашыень бага болгохо талаар шэнжэлхэ, шалгаха уялгатай.

Экономическа хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ, ажалай түлөөһые гуримшуулгада бии байһан дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ бүхы колхоз, совхозуудта саашадаа юун хэгдэхэ байнаб: бүхы һалбаринуудта ажахын тоосоон нэбтэрүүлэгдэхэ, үйлэдбэридэ мүнгэ зөөриин гаргаша хинагдаха. тоо бүридхэлгэ һайжаруулагдаха, хүдөө ажахын продукциин өөрын үнэ сэн тон зүбөөр гаргагдажа байха ёһотой. Тиигээ һаа ажахын тоосооной гурим бэхижэхэ, наринаар сахигдаха болоно.

Ажахын тоосоон гээшэмнай колхоз, совхозуудые хамаг ажалаа түсэблэжэ эрхилхэ арга олгоно. Экономикын журамые наринаар сахиха, мүнгэн зөөриин үлүү гаргашые хороохо, тиигэжэ ажахынуудые олзо доход ехэтэй болгохо. Ажахын тоосоон хадаа колхоз, совхозуудые өөһэд хоорондонь, мүн гүрэнтэй барисаа эмхидхэхэ хэрэгтэнь журамтай болгодог. Тэрэнһээ гадна колхоз, совхозуудай отделени, фермэ болон бусад һалбаринуудта тоо бүридхэл наринаар эмхидхэхэ, мүнгэн зөөриие гамтайгаар гаргашалха хэрэгтэ туһална.

Тиимэһээ колхоз, совхозуудта эмхидхэгдэһэн ажахын тоосоон хоёр шэнжэтэй байдаг. Ажахын ба ажахы доторой тоосоонууд хоорондоо холбоо ехэтэй, тэрэнэй ашаар ажахынуудые олзо доходтой болгохо гэһэн шухала зорилго шиидхэгдэнэ. Ажахын бүхы һалбаринуудай тоосоон отделени, бригада, фермэ болон бусад һалбаринуудта нарин нягта тоосоо хэгдэнгүйгөөр бүридхэгдэдэггүй. Эгээл тиимэһээ продукци абалга ехэдхэхэ, тэрэнэй өөрын үнэн сэн хямдаруулха асуудал үйлэдбэриин бага һалбаринуудта тон түрүүн шиидхэгдэнэ. Үйлэдбэриин һалбаринуудта ажалай бүхы гаргаша, түсэбэй дүүргэлтэ тэмдэглэгдэжэ байдаг. Тиимэһээ ажахын тоосоон гээшэ колхозникуудай болон совхозой ажалшадай үйлэдбэриингөө гол хэрэгсэлнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, ажахынуудай экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэнь ехэхэн туһаламжа хүргэнэ, харюусалгыень дээшэлүүлнэ.

Отделени, фермэ болон бригадануудай, ажахын бусад һалбаринуудые түсэбөөр эрхилхэ хэрэгтэ ажахын тоосоон туһалдаг һэн туладаа, энэмнай кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ һайн һургуули болоно үгэнэ. Совхозуудай ажалшад болон колхозникууд ажахын тоосоо эмхидхэжэ һурахадаа гансахан хэды продукци абажа байһанаа тодорхойлно бэшэ, харин тэрээндэ ямар гаргаша хэгдээб, абтаһан продукци юутэ болооб гэжэ мэдэжэ абана. Энээнһээ харахада, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ гээшэ манай республикын колхоз, совхозуудта шухала хэрэг. Мүнөө үедэ ажахынууд олон һалбаритай, томонууд болоо. Үшөө нэгэ талаараа юуб гэхэдэ, ажахынуудай бригада, фермэнүүд холо байдаг, тиигээд колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй ажалай хүтэлбэрилгые хүндэ болгоно. Зүгөөр энэ гурим нэбтэрүүлхэдэ эдэ дутагдалнууд усадхагдажа, үйлэдбэриин һалбари бүхэн ажалаа, табиһан зорилгоёо өөһэдынгөө үүсхэлээр шиидхэхэ болоно.

Ажахын тоосоон гээшэ хайшан гээд, хаанаһаа эхи абажа эмхидхэгдэхэ ёһотойб? Нэгэдэхеэр, үйлэдбэриин ямар һалбаринууд энэ гуримда оруулагдаха байһаниинь харагдажа, совхозуудай дирекци болон колхозуудай правлени харилсаа байгуулна. Хоёрдохёор, ажахын тоосоондо ороһон һалбаринуудта продукци абаха түсэб-даалгабари тодорхойлогдоно, мүнгэн зөөриин гаргаша тухай лимит хараалагдана. Гурбадахяар, ажахын тоосоон гээшэ тоо бүридхэл, ажалай хиналтые наринаар сахижа эмхидхэхэ арга олгоно.

Үйлэдбэриин һалбаринууд ажахын тоосоондо оруулагдахадаа ажахы бүхэндэ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

Колхоз, совхозууд үйлэдбэриин финансова түсэбүүдые баримталжа, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ ёһотой. Жэшээлхэдэ, отделени, бригада бүхэнэй түсэб жэлэй түсэбые хаража табигдаха, тиигээд һара бүридэ мүнгэн зөөриин гаргаша хэгдэхэ лимит, ажалай даалгабари тодорхойлогдохо болоно. Һүүлэй һүүлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые гэхэ гү, али мал ажалһаа абтаһан продукциие түсэбэй ёһоор дүүргэһэнэйнь, мүн үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө жалшад материальна талаараа урмашуулагдаха. Ажахын тоосооной бүхы хараалагдаха хэмжээнүүд тэрэнэй тусгаар гуримай ёһоор колхоз, совхозууд бүхэндэ зохёогдожо, совхозуудай ажалшадай суглаануудта зүбшэн хэлсэгдэхэ, тиигээд совхозуудта профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитедтэ зүбшэгдэжэ, совхозой директорээр баталагдаха болоно. Колхозуудта хамтын суглаагаар баталагдадаг.

Мүнөө жэлдэ республикын Хүдөө ажахын министерство 1967 оной январиин 1 болотор бүхы колхоз, совхозуудта ерэхэ жэлэйнгээ үйлэдбэриин финансова түсэбүүдые зохёон баталхыень дурадхаа. Тиихэдэ январиин 25 болотор ажахынуудай һалбари бүхэндэ үйлэдбэриин даалгабари, мүнгэн зөөриин лимит табигдажа дүүргэгдэхэ байна. Энэ шухала харюусалгатай хэрэг колхоз, совхозуудта бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Энэ хадаа ерэхэ жэлдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин предприятинуудай звено бүхэндэ—бригада, фермэһээ эхилээд аймагай үйлэдбэриин управлени бүхэндэ ябуулагдаха экономическа ехэ хүдэлмэриин эхин шатань гээшэ.

С. АВТУШЕНКО,
республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо.

ЛВРЗ-гэй партийна организацинуудта

ЭРДЭМ УХААНДА ТҮШЭГЛЭН...

Ажалай эмхидхэлые эрдэм ухаанай ёһоор табиха, үйлэдбэридэ болбосон байдал нэбтэрүүлхэ тушаа партийна организацинуудай зорилго гэһэн асуудал заводой хамтын партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар заводой партийна комитедэй секретариин орлогшо М. Е. Тугутов элидхэл хэбэ. Үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ, түхеэрэлгэ мэтые, эрдэм наукын туйлалтануудые болон хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талада хамтын зүбшэлгэдэ табигдаһан тус асуудалай угаа удха шанартай байһые элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэд.

Һүүлдэнь тодорхой тогтоол баталан абтаа.

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Партийна эмхидхэлэй асуудалнуудаар партийна эхин организацинуудай секретарьнарай ээлжээтэ семинар үнгэргэгдэбэ. Хүдэлмэриин табан үдэртэ заводоо оруулха талаар парторганизацинуудай зорилго тухай элидхэл заводой начальнигые экономическа талаар орлогшо В. И. Кузнецов хэбэ. Парткомой секретариин орлогшо Е. И. Боростелев тоосоото һунгалтын партийна суглаануудай дүн согсолбо. Мүн тэрэшэлэн парторганизацинуудай ээлжээтэ зорилгонууд тушаа элидхэлшэ тогтобо. Партийна хүдэлмэриие эмхидхэдэг дүй дүршэл тухайгаа локомотив-хабсаралгын цехэй партийна эхин организациин секретарь В. М. Кобунов семинарта хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Тус семинарта заводой парткомой мэдэлдэ байһан 48 парторганизацинуудай секретарьнар тэдэнэй орлогшонор хабаадана.

ЭМХИТЭЙГЭЭР, ОЛООР

Ажалшадай дунда газетэ, журналнуудые тараалга эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ. Илангаяа «Политическое самообразование», «Партийная жизнь» журналнууд, «Правда», «Экономическая газета» мэтын партийна хэблэлэй газетэ, журналнуудые урда жэлнүүдэйхидэ орходоо олоор захигдаа. Заводой ажаһуудалай-коммунальна таһатай, механическа, дизельнэ, шэрэм шудхалтын цехүүдэй болон заводой управлениин партийна эхин организацинууд газетэ, журналнуудые бүришье һаа эмхитэйгээр, олоор тарааха тушаа ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан байна.

Г. ДАНЗАНОВ.

КОММУНИСТ тухай хөөрөөн

ЮРЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭН—РАЙКОМОЙ ГЭШҮҮН

ЦЕХЭЙ НАЧАЛЬНИГАЙ стол дээрэ мэнэ һая асарһан, захил хэһэн саарһан хэбтэнэ. Канализациин, коллекторэй соргонуудые холбон гагнаха даабари цехтэ үгтэбэ. Үнэндөө энээнэй урда тээ хахад метрһээ наашаа бүдүүн соргые эндэ хэншье холбон гагнажа үзөөгүй һэн. Теэд энэ орёо хүдэлмэриие хэндэ даалгалтайб. Гагнууршанши гээд лэ, али нэгэндэ үгэжэ огто болохогүй. Энээниие нарин нягтаар хээгүй һаа, хожомоо аягүй юумэн боложо магад. Гурбан метр доро газар соо булагдаха соргонуудай гэмтээ һаа, тэрэниие ятаад ололтойб. Бэрхэл ха юм даа. Һайнаар лэ гагнаха хүн хэрэгтэй.

— Зай, Николай Афанасьевич, —гэжэ тэрэ углууда һууһан хүндэ цехэй начальник хандана,—мүнөөдэрһөө канализациин коллектортэ ошожо, соргонуудые холбохо болоо гээшэлта даа. Яаралтайгаар бүтээхэ хүдэлмэри, харюусалганьшье ехэ юм бээзэ.

Теэд механическа цехэй гагнууршан Н. А. Качан иимэрхүү даабари түрүүшынхеэ абажа байна бэшэ. «Түргөөр хэхэ, харюусалгатай даабари» гээд лэ энэ мэргэжэлтэдэ цехэй хүтэлбэрилэгшэд хирэ болоод лэ үгэнтүү байдаг

Хэдэн жэлэй саада тээ болоһон нэгэ иимэ ушар һанаанһаамни гарадаггүй. Мяханай комбинадта малай тушаагдажа эхилхээ байһан үе бэлэй. Хаанаһаашьеб нэгэ эшелон мал ерэжэ ябана гэһэн мэдээсэлшье абтаба ха. Харин холодильнигай аммиагай батарей бүтэн бэшэ байба. Тэрэниие шамдуугаар гагнахыень Николай Афанасьевичта даалгаһан гэхэ. Харин тэндэ ошоод хүдэлжэ байн гэтэрнь, нэгэ батарейнь газарта наяраад унашаба. Үйлөө харахадаа хэниинььшьеб тэрэниие тодхоходоо муугаар бүхэлһэн байгаа хаш. Тэрэнь унахадаа Качанай хүл даражархибал даа.

Тэрэ саанань хүдэлжэ байһан хабсаргагшад энэ ушарые ойлгоошьегүй ха. Аппарадаа хүдэлхыень болюулаад, арай шамай хүлөө татажа абабашье, саашаа алхахань бэрхэтэй байшаба. Тиигэбэшье бэеэ барижа, мүлхихэ тооной һолжор һолжорһоор, харанхалан ябажа, газаа гараба. Юрэдөө, хүлынь хухарһан лэ янзагүй.

—Яһаниинь эбдэрээлтүй хэбэртэй. Тиигэбэшье хүдэлжэ болохогүй, баригты энэ справка, үглөөгүүр врачта үзүүлэгты,—гэжэ эндэхи медсестра дурадхаба.

Үглөөгүүр тулгуур тулаһан дохолон хүн түрүүшын хүнүүдтэй заводой үүдээр холо гаража, холодильнигай подвал уруу орошоо һэн. Энэмнай Николай Афанасьевич Качан байһан.

Хабсаргагшад тэрэниие харахадаа гайхаһан, гэлыһэн һааб даа.

—Ши энээн уруу юундэ ерээбши, бюллетеньтэй ха юмши.

— Мүнгэн толгойень эрьюулээ юумэ бэшэ аал,—гээд, нүгөөдэнь енгүүрхэнэ.

— Бюллетенеэршье тиимэ шамһаа бага мүнгэ абахагүйлдеэ. Хүндэ һэшхэл гэжэ бии юумэл, нүхэр!—гээд, һооргөөшье харангүй, аппарадаа хүдэлгэжэ ошо сасарган, үнөөхи соргоёо гагнажа ороо гэхэ.

Энэ хабаршье баһал нэгэ яаралтай хүдэлмэри гараа һэн. Шэнэ барилгын оройн унягай түмэрнүүдые гагнаха хэрэгтэй болоо,. Теэд энэ хүдэлмэри үнөөхи Качанай хабаадалгагүйгөөр яашье бүтэхэгүй байбал. Шанга һалхин улаан тооһоор уггажа байгаа.

— Нэгэ бага байд гэхэмнай гү? Үдэшэлэн тээ һалхин намдаха бэшэ юм гү?

— Һалхинай намдахые хүлеэгээ һаа, хэзээ хэхэ хүмши. Тэрэ гэшхүүр наашань асара!—гээд, хажуудахи туһамаршадаа зандаран хандаа бэлэй.

...Мэнэ һаяхан малтаһан нүхэнэй хажуугаархи алтан шаргал элһэн соогуур арай шамай хүлөө татан ябанабди. Тэрэ нүхэн соогуур гагнагдан холбогдоһон булад соргонууд шугам сэхээр зурылдан хэбтэнэ.

Тэрэ саана хүхэльбэ үнгэтэй гал соробхилон байна. Брезент хүүртигтэй хүн нюурһаа тээ холохон шэл халхабша баринхай тэрэ хүхэльбэ галые хоёр соргын хоорондуур шурьюулан һууна. Түр зуура аппарадаа унтараагаад, хажуудаа хэбтэһэн алха абажа, хэлэ хэлэн зүйдэл дээгүүр наншаад абана. Яһалал бүхөөр гагнагдаа гэжэ бодоходоо, хүдэлмэрэе саашань үргэлжэлүүлнэ.

Гагнууршанай хажууда хүрэжэ ерэһэн мастер түргэлүүлхые хүсөө юм гү, юрэдөө, тэрэнэй дуу гарахадань:

— Тиимэ үлүүсэ яарахадаашье яахабиб даа, яаралгүй шамдууханаар гэлсэгшэ. Тэрэнь дээрэ ааб даа,—гэжэ Н. А. Качан харюусана.

Эртэ үглөөгүүр хүдэлмэридөө завод тээшэ субаһан хүнүүдэй дунда энэ хүнэй алхалхыень үдэр бүри харадагби. Бусадһаа ондоо юумэнь огто үгы. Бодолгото болоһон шарай, түргэн шамдуу алхаса. Зүгөөр мэндэшэлдэхэнь лэ олон байдаг. Теэд Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинат соо тэрэниие танихагүй хүн үгы шахуу ха юм даа.

Һаяхан нэгэ үдэшэлэн энэ нүхэртэй уулзашоо һэм. Улаан бүд баруун гартаа хамсы дээгүүрээ уянхай бүлэг нүхэдөөрөө посёлогой нэгэ үйлсөөр алхажа ябаа бэлэй. Энэмнай ганса габшагай хүдэлмэришэн бэшэ, харин эдэбхитэй дружинник шуу.

Манай партиин юрын гэшүүдэй нэгэн, КПСС-эй Октябрьска райкомой гэшүүн Николай Афанасьевич Качанай хэрэг үйлэнь иимэл даа.

Г. КАРЧЕНКО.

„ЭРДЭМ" СОВХОЗДО

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛНЭ

Совхозой дүрбэдэхи отделениин 7-дохи гүүртын һаалишад жэлэйнгээ түсэб октябриин 5-да дүүргэжэ, ажахы дотороо түрүү һууридa гараа. Энэ гүүртые ВЛКСМ-эй гэшүүн Андрей Батуев хүтэлбэрилдэг.

Һаалишад Вера Дашабылова, Цырема Бадмаева, Светлана Батуева, Дашима Доржиева гэгшэд магтаалтайгаар ажаллана. Тус гүүртын мал адуулагшад Жанчип Бошигтуев, Дашабыл Батуев гэгшэд совхоз соогоо суурхаһаар үнинэй.

Эндэхи һаалишад Совет засагай 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтахын тулада һаамхай үнеэн бүриһөө ерэхэ жэлдэ 1600—1700 литр һү һааха гэһэн социалис уялга абаба.

АША ТУҺАДАНЬ ХАРЮУ

Мухар-Шэбэр, Нарин гэһэн һууринуудта байрладаг хониной 8 отарануудта зайн галай элшэ хүсэн дамжуулагдажа байнхай. Гадна олохон отаранууд дээрэ гүнзэгы худагууд үрэмдэн малтагдана. Совхозой дирекци, партком хонишодой байра байдалые һайжаруулхын тулада тон ехэ анхарал хандуулна.

Харин энэ үедэнь хонишод миин һуунагүй. Эдэ бүхы анхарал оролдолгынь аша туһые харюулхын тулада тэдэнэр бүри эршэтэйгээр ажаллана. Жэшээнь, нютагай ахалагша хонишод Бато Дамбиев, Дмитрий Рыгзынов, Бамбар Ринчинов, Цырен-Доржо Норбоев, Цыбикжап Жапов, Дашацырен Мункуев, Цырен-Даша Доржиев, Ендон Гомбожапов гэгшэд үбэлжэлгэдөө эрхим һайнаар бэлдэнхэй.

ШЭНЭ КЛУБ

Шэнэһэтэ нютагта 90 үрхэтэ айл ажаһуудаг. Энэ жэлдэ совхозой дирекци болон парткомдо тусгаар асуудал шиидхэгдэжэ,. тосхондонь 150 хүнэй һуудалтай клуб бариха гэжэ хэлсэгдэбэ. Мүнөө энэ барилгада орохо модо шулуун бэлдэгдэнэ.

Тус клуб Совет засагай 50 жэлэй ой болотор дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Д. ЛОПИЛОВ.
Мухар-Шэбэр.

Талнахтахи харгы. Заполяриин шэрүүн шанга эрхэ байдалда полиметаллнуудаар баялиг уурхай ашаглагдажа байнхай. «Маяк» гэжэ рудник табан жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ оронхой. «Комсомольский» гэжэ руднигые барилгашад барижа байнхай.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ҮЗЭГДЭХЭЕЭ БОЛИҺООР ҮНИН ЭЙЛ

Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойе угтуулан, манай Захааминай аймагай «Дружба» колхозой малшад үсэд шангаар ажаллажа байна. Тэдэнэр малай үбэлжэлгые гарзагүй һайнаар үнгэргэхын түлөө хүсэеэ гаргажа оронхой.

Теэд манай Дүтэлүүрэй сельпогой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Мункуева) энэ колхозой малшадые хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлөөр саг болзортонь ханганагүй. Дүтэлүүрэй сельпо автолавкатай байһан аад, фермэ дээгүүр ябуулнагүй. Халуун намарһаа автолавкань харагдахаа болишоо.

Энээн дээрэһээ малшад дабһа, сай, зуруул, тамхи гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые абахын тула ехэ сагаа алдана. Гадна Ёнгорбойн хоёрдохи бригадын Даагай, Баруун-Бэеын, Хойто-Бэеын, Бэлшэрэй, Бага-Талын, Ехэ-Талын, Бүтүү-Зэдын, Ехэ-Нугын малшад 10—18 модоной газарта ажаһуудаг юм. Тиимэһээ тосхондо саг болзортоо ерэжэ хэрэгтэй бараагаа абахань бэрхэтэй болошоо. Илангаяа үбэлэй сагта. Тиимэһээ гэртэнь нүүдэл наймаа эмхидхээ һаа, ехэл һайн байгаа. Бэлшэр, Бага-Талын малшадай байрада гэрэй лавка нээбэл ехэ һайн һэн. Теэд сельпогой правлени энэ асуудалда ямаршье анхарал табинагүй.

Сельпогой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Мункуев магазинуудаараа ябажа, ажал хүдэлмэриинь шалгадаггүй. Фермэ дээгүүр ябажа, малшадай ямар эд бараа хэрэглэжэ байһанаар һонирхоногүй.

Мүн тосхонуудта байһан магазинууд нүүдэл наймаа эмхидхэнэгүй, саг болзортонь хэрэгтэй зүйлнүүдые тиишэ асардаггүй. Заримдаа эдеэ хоолой зүйлнүүд таһалдашадаг. Жэшээнь, ноябрь һарын эхеэр сай, дабһан, мылэ, керосин гэхэ мэтын түрүүшын хэрэгсэлэй эд бараан таһалдаһан байгаа. Гадна хилээмэн саг болзортоо байдаггүй. Тиимэһээ эдэ хэрэгтэй эд бараанай түлөө Санага тосхон автобусоор ошохо, үгышье һаа, Шара-Азарга тосхон һалирха баатай болоогдоно.

Сельпогой правлени пайщигуудай суглаа зарланагүй, тэдэнэрэй дунда ямаршье ажал ябуулнагүй. Сельпогой правлени мяха, һү, үндэгэ болон бусад зүйлнүүдые худалдан абаха хэрэгые эмхидхэнэгүй. Ангуушад өөһэдынгөө олзые ондоо сельподо абаашажа тушааха баатай болоно.

Малшадта мүнөө тусхай анхарал хандуулха саг ерээ, сельпогой хүдэлмэрилэгшэд ойлгог лэ.

Д. БУДАЕВ.
Захаамин.

Газетэдэ бэшэгдэһэнэй һүүлээр

„БУРГАЛТАЙНХИД ГОМДОЛТОЙ"

Иимэ гаршагтай бэшэг манай «Буряад үнэн» газетын ноябриин 17-ной номерто толилогдоһон юм. Тэрэнэй түрөөр ямар хэмжээнэй абтажа байһан тухай Зэдын «Мир» колхозой парткомой секретарь нүхэр Лабаров редакцидамнай иимэ харюу үгэбэ.

Дээдэ-Бургалтай тосхондо бани ажалланагүй, клубай ажал һэргээгдэнэгүй, медпункт муугаар хүдэлнэ гэһэн колхозникуудай дохёо тон зүбөөр газетэдэ тэмдэглэгдэбэ гэжэ партийна комитедтэ харагдаа. Энэ тосхондо байдаг хуушан бани һандархай байһан дээрэһээ һара хахадай туршада ажаллангүй байһанаа, ноябриин 20-һоо хүдэлжэ эхилээ. Шэнэ бани барингдаһан аад, КВ-300 түхэлэй котел үгыдэжэ, ашаглалгада ороногүй. Тэрэнэй асарагдахада тодхогдохо.

Клубай ажал тухай хэлэбэл, энэ отделенидэ яһала һайн клуб бии. Теэд тэрэниие даажа байдаг хүнэйнь ажалаа муугаар эмхидхэһэн, мүн киномеханигай үгы дээрэһээ олон һара хаалгаатай байһан. Тэрэ үедэ клубые даагшаар нүхэр Ойдопова хүдэлөө гэжэ буруугаар бэшэгдээ. Харин тиихэдэ нүхэр Вапжилова хүдэлһэн, мүнөө тэрэнэй һүүлдэ шэнэ хүн энэ уялга даажа абаад,ажалыень һайжаруулжа байна. Тосхонойхид киномеханигтай боложо, ноябриин 24-һөө кино хаража захалаа. Медпункт үнэхөөрөө 4 һарын туршада хүдэлөөгүй. Энээн тушаа хэмжээн абтанхай, һаяар ажаллажа эхилхэнь.

Түрэл Буряадай түүхэһээ

Совет засагай 50 жэлэй ойдо

Түби дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн—манай Эхэ орон 50 жэлэйнгээ ойе угтахаяа бэлэнэ. Энэ түүхэтэ ойдо зорюулан, «Буряад үнэн» газетын редакци тусхай хуудаһануудые хэблэжэ эхилхэнь. Уншагшадта дурадхаһан тус хуудаһан түрүүшынхимнай болоно.

Совет засагай түлөө тэмсэлдэ манай Буряад ороной хэһэн хубита багаа бэшэ. Баяд, ноёдой дарлалта доро ябаһан буряадууд агуу ехэ Ленинэй партиин хүтэлбэри доро ахамад ород арадай туһаламжаар хаанта засагые хамха сохилсожо, жаргалаа олоһон түүхэтэй.

1917 оной февральска буржуазно-демократическа революциин суурян Буряад орон хүрэжэ, эндэ сүлэлгэдэ байһан большевигүүдэй хүтэлбэри доро түрүүшын Совэдүүд эмхидхэгдэһэн юм. Энээниие архивуудта үлэһэн документнүүд баталаар гэршэлнэ.

Түрүүшын Совэдүүд таряашадай, хүдэлмэришэдэй аша туһада ажал ябуулгаяа зорюулан, тон орёо, хэсүү байдалда түүхэтэ үүргээ бэелүүлээ бэлэй.

ШЭНЭ АЖАБАЙДАЛАЙ ТАБСАНГУУД

1917 ОНОЙ февралиин буржуазно-демократическа революци тухай мэдээсэл холын Забайкалида мартын түрүүшын үдэрнүүдтэ хүрэһэн байгаа. Энэ мэдээсэлэй ерэхэтэй хамта Буряад орондо хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Совэдүүд эмхидхэгдэжэ эхилбэ. Эгээ түрүүн Совэдүүд Дээдэ-Үдэ, Троицкосавск, Мысовая городуудта, Тарбагатайн нүүрһэ малталгын уурхайда эмхидхэгдэбэ.

Хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Совэдүүдтэй нэгэ зэргэ ниитын организацинуудай комитедүүд, городской думанууд, Саг зуурын засагай комиссарнууд бии байгаа. Тиин энэ хадаа манай Буряад орондо хоёр засагай байһан үе болоно.

Буряадай АССР-эй гүрэнэй архивта Дээдэ-Үдын Совэдэй түрүүшын заседаниин протокол бии.

Энэ түрүүшын заседани дээрэ хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Совэдэй зорилго тухай асуудал хэлсэгдэжэ, Совэдэй ниитын организацинуудай комитедтэй яажа харилсаха тухай асуудал шиидхэгдэбэ. Тус асуудалаар ниитын организацинуудай комитедэй ба Саг зуурын засагай бусад органуудай ажал ябуулгые хиналта доро абаха гэһэн шиидхэбэри гаргагдаба.

Дээдэ-Үдын Совэдтэ 13000 эрхэтэнһээ 115 делегадууд һунгагдаһан юм. Совэдые большевигүүд толгойлоо. Түрүүлэгшээр большевигүүдэй партиин элитэ ажал ябуулагша Василий Матвеевич Серов һунгагдаа һэн.

Городой ба хүдөө нютагай ажабайдалда эдэбхитэйгээр Дээдэ-Үдын Совэдэй хабаадажа эхилһэн тухайнь документнүүд бии.

Революциин түрүүшын үдэрнүүдтэ Совэдэй шиидхэбэреэр уездын начальник арестовалагдажа, арадай милициин ба дайшалхы комитедүүд эмхидхэгдэһэн байна.

Хүдэлмэришэдэй ажабайдалые һайжаруулгада Совет ехэ анхарал хандуулжа, тэдэнэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ оролдолго гаргаһан.

Прибайкалиин городуудай, уездын ба бусад комитедүүдэй түлөөлэгшэдэй съезд дээрэ Совэтэй ажал ябуулга тухай тоосоо хэхэдээ, В. М. Серов иигэжэ хэлээ һэн: «Хүдэлмэришэдэй зүгһөө туһаламжа хүргэхэ тухай гуйлтануудай олон дээрэһээ тэдэнэй ажал хамгаалха таһаг эмхидхэгдэжэ, хүдэлмэришэдэй ба ажал үгэгшэдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулхаар хараалһан тусхай дүрим зохёогдоһон байна».

Мартын 29-дэ үнгэргэгдэһэн заседани дээрээ энэ Совет городой болон бүхы Прибайкалиин худалдаа наймаанай ба промышленна предприятинуудта ажалай 8 часай үдэртэ орохо тухай тогтоол абаа.

8 часай ажалай үдэртэ орохын тула Совет ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Ажал үгэгшэд—эзэд хадаа Совэдэй шиидхэбэриие алибаа аргаар дүүргэхэгүй гэжэ оролдодог бэлэй. Жэшээлхэдэ, Александровска шэлэй ба пивэ шапалгын заводуудай эзэд хүдэлмэришэдэйнгээ ажалта үдэрые 8 часай болгохо гэһэн эрилтэдэ иигэжэ харюусаа һэн: «Танда 8 часай ажалай үдэр хэрэгтэй, үшөө дээрэһээнь салингыетнай ехэ болгохо, тиигээд комитедүүдтнай аргагүй хэрэгтэй гэжэ ойлгооб. Тиимэ юм һаа, тонилогты саашаа!»

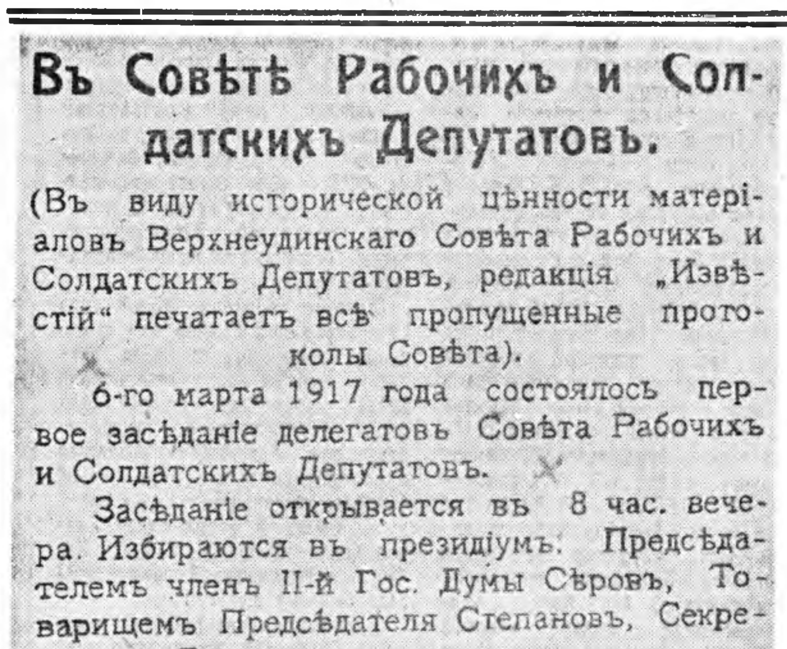
Дээдэ-Үдын Совет түрүүшын үдэрнүүдтэ бүхы гол шухала асуудалнуудаар зүб шиидхэбэри гаргадаг байһан гэхын аргагүй. Ушар юуб гэхэдэ, Совэдэй хүтэлбэрилхы зүргаан дотор нэгэ талаһаа—большевигүүдэй, нүгөө талаһаа—меньшевигүүдэй, эсэрнүүдэй хоорондо хатуу тэмсэл боложо байгаа.

1918 оной февраль соо Дээдэ-Үдын Совет Саг зуурын засагай эмхинүүдһээ һалаа бэлэй. Энэ сагһаа хойшо Дээдэ-Үдын Совэдтэ бүхы засаг большевигүүдэй гарта ороһон байна. Удангүй Дээдэ-Үдын ажалшадай съезд Совет засагай түлөө нэгэн дуугаар гараа үргөө һэн.

Дээдэ-Үдын Совэдэй дэргэдэ шэнэ таһагууд бии болгогдоһон байна. Жэшээлхэдэ, революционно трибунал баталагдаа бэлэй. Город соо хүниие гонохо, хулиган ааша гаргаха ябадал үргэнөөр дэлгэржэ эхилһэн байгаа. Тэдэнтэй хамта революцида эсэргүүсэхэ ушарнууд болодог һэн. Тиин революционно трибунал контрреволюцида эсэргүү тэмсэл ябуулхын тула эмхидхэгдэһэн байна.

Эдеэ хоолой таһаг талха таряа худалдан абалгые эмхидхэжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые городой ажалшадай дунда хубаарилдаг болоо һэн. Дээрэ тоологдоһон таһагуудһаа гадна сүүдэй, земскэ таһагууд бии болгогдоһон байгаа.

Иимэл даа, Дээдэ-Үдын Совэдэй хэжэ эхилһэн түрүүшын алхамууд. Энэ хадаа социальна ехэ хубилалтануудай боложо захалһыень гэршэлнэ. Дээдэ-Үдын ба Прибайкалиин Совэдүүдэй ажал ябуулгын түрүүшын дүнгүүд Прибайкалиин Совэдүүдэй съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Энэ съезд 1918 оной июнь соо үнгэргэгдөө һэн.

Въ Совѣтѣ Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ.

(Въ виду исторической цѣнности матеріаловъ Верхнеудинскаго Совѣта Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ, редакція „Извѣстій" печатаетъ всѣ пропущенные протоколы Совѣта).

6-го марта 1917 года состоялось первое засѣданіе делегатовъ Совѣта Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ.

Засѣданіе открывается въ 8 час. вечера. Избираются въ президіумъ: Предсѣдателемъ членъ II-й Гос. Думы Сѣровъ, Товарищемъ Предсѣдателя Степановъ, Секретаремъ Богомоловъ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дээдэ-Үдын түрүүшын Совэдэй түрүүшын заседаниин протокол. (БурАССР-эй Гүрэнэй архивай фондһоо).

В. М. СЕРОВ—ДЭЭДЭ-ҮДЫН СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

1918 оной август һара.

Паран-орожо, бүрэнхы болобо. Городой сэсэрлиг соо хүн зон үсөөн. Сэсэрлигэй нэгэ зүргөөр сэмбэ дэгэлтэй, нюдэндөө хара шэлтэй хүн толгойгоо гунхуулан, ааляар алхална. Бодолгодо эзэлэгдэнхэй хэбэртэй. Тэрэнэй урдаһаа архи уунхай ама задагай офицернүүд ябана. Офицернүүдэй урда Дээдэ-Үдын хасаг прапорщик Таскаев шамдана.

Нюдэндөө шэлтэй хүндэ дүтэлһөөр Таскаев бэшэнээ байлгаба:

— Серов өөрөө ябана бэшэ аал!

Василий Матвеевич баһа зогсобо, тэрэ дары Таскаевые, мүн бусад офицернүүдые танижархиба. Танингүй яахаб: Дээдэ-Онгостойн гарнизондо алба хэдэг һэм бшуу.

Таскаев нагаангаа һуга татаба:

— Ши Серов гүш?

— Тиимэ, Серовые зүб танибат,—гэжэ тэрэ хүн мэгдэнгүйгөөр харюусаба.

Мүрдэлгэ, хэһээлгэ, сохилго хэдэн сүүдхэ соо үнгэргэгдэбэ. Алууршад Серовой нюдые тэһэлжэ, гарыень хухалба. Теэд Серов тэдээндэ юушье хэлэбэгүй. Дайсад Серовые буудажа алаа һэн.

...В. М. Серов 1878 ондо Саратовска губернидэ, үгытэй хүнэй бүлэдэ түрөө һэн. Эдир наһанһаа хүдэлмэрилжэ эхилээ. Дутажа, ядажа ябаад, эрхим сэгнэлтэтэйгээр городской училищи дүүргэжэ, Казань городой багшанарай институтта ороһон байгаа.

Серов 1903 ондо Петербургын университедтэ лекцинүүдые шагнана. Эндэ студентнүүдэй социал-демократическа организацида хабаадаһанайнгаа түлөө түрүүшынхиеэ арестовалагдаба.

В. М. Серов 1905 ондо Саратов городой хүдэлмэришэдэй забастовко эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, гурбан һара соо түрмэдэ һууһанайнгаа удаа түрэл нютагтаа сүлэгдөө һэн ха. Гэбэшье Серов оорынгоо политическэ үзэл бодолһоо огто арсаагүй. Нютагтаа социал-демократическа организациин нюуса типографи эмхидхэнэ.

Түрэл нютагтаа байхадаа гүрэнэй 2-дохи Дүүмын большевигүүдэй бүлэгэй гэшүүн болоно. Дүүмын нээгдэхын урда үдэр, февралиин 18-да Серов большевигүүдэй бүлэг депутадууд Жилелев, Петров, Чащин болон бусадтай хамта Куоккала станци шадар Владимир Ильич Ленинтэй уулзана.

Хаанта засаг Дүүмые үлдэн тараажа, большевигүүдэй депутадуудые сүлэлгэдэ эльгээһэн юм. В. М. Серов табан жэлээр Горно сүлэгдэбэ. Табан жэлэй үнгэрхэдэ Серов Мысовая станцида ажаһуухаар эльгээгдэбэ.

1916 ондо партийна организациин шиидхэбэреэр В. М. Серов Дээдэ-Үдэдэ ерэжэ, эндэ 30 хүнһөө бүридэһэн большевигүүдэй организациие толгойлһон байна. Большевигүүд хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлжэ эхилээ бэлэй. Жэшээлхэдэ, түмэр зам дээрэ—Егор Петров Черепанов хоёр, городой хүдэлмэришэдэй дунда—Федор Петов, Сентарецкий гэгшэд, алба хаагшадаар—Буйко Комынин хоёр партийна ажал хэдэг һэн. Тиихэдэ Березовско гарнизондо Серов военврач Бернштейнтэй хүдэлмэрилһэн байгаа.

1917 оной мартын 6-да ДээдэҮдын ажаһуугшадай хамтын суглаан дээрэ В. М. Серов хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай депутадуудай Совэдэй түрүүшын түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм. Энэ тушаалдаа Василий Матвеевич зүрхэнэйнгөө һүүлшын сохисо хүрэтэр большевик ёһоор хандажа, Ленинэй партиин тугые дээрэ үргэжэ ябаһан байна.

О. СЕРОВА,
уран зохёолшо.

БУРЯАДУУДАЙ ТҮРҮҮШЫН СОВЕДҮҮД ТУХАЙ МЭДЭЭСЭЛ

Архивай материалнуудаар

БАЙГАЛ шадарай хүдөө нютагуудаар—хаа хаанагүй Совэдүүд 1918 оной февраль соо эмхидхэгдэжэ эхилһэн байна. Мүн энэ үедэ буряад нютагуудта түрүүшын Совэдүүд бии болоно. Хэтын хэтэдэ хаанта засагай ба өөһэдынгөө баяд, ноёдой дарлалта доро байһан буряадууд ород нүхэдтэйгөө хамта, тэдэнэй туһаламжаар ангиин тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилһэн.

Саг зуурын засагай үедэ буряад нютагуудта аймагай земскэ управанууд бии болгогдоһон байна. Тэндэ баяд, ноёдой түлөөлэгшэд «һунгагдажа», хуушанай байдал хуушан лэ хэбтээ үлэһэниинь гайхалтай бэшэ. Энээн тухай Эрхүүгэй губерниин Хогот нютагай ажаһуугшад 1918 оной февралиин 24-дэ үнгэргэгдэһэн хамтын суглаанайнгаа тогтоол соо иигэжэ бэшээ һэн: «...аймагай земскэ тушаалтад ганса баяшуулһаа бүридхэгдэһэн байна. Тэдэнэр яагаашье хадаа үгытэйшүүлэй эрилтэнүүдые бэелүүлхэгүй, тэдэнэр бүхы арад зоной һанал бодолой түлөөлэгшэд болохо эрхэгүй».

«Власть труда» гэжэ газетэдэ 1918 оной мартын 18-най номерто толилогдоһон нэгэ статья соо иимэ мүрнүүд бии: «Ород хүдэлмэришэд ба таряашад өөһэдынгөө дарлагшадые хайшан гээд үгы хээ һэм, буряадай үгытэйшүүл, үмсын зөөригүйшүүл тиигэжэ дарлагшадаа, хуурмаг нүхэдөө намнаха ёһотой. Нюдаргашуул болон наймаашадай зургаануудые намнажа, буряадай таряашадай, батрагуудай ба пастугуудай депутадуудай Совэдүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэй, Автономито Бурьяд орондо бүхы засаг Совэдүүдтэ үгтэхэ зэргэтэй. Тус статья Ангарайн аймагай Бохон-Үхэрһөө ерэһэн байгаа.

Манай республикын гүрэнэй архивай материалнуудаар тухайлхада, буряад нютагуудта эмхидхэгдэһэн түрүүшын Совэдүүдэй нэгэн Ользоной волостиин Шара-Хээрэй Совет болоно. Энэ Совэдые политическэ сүлэлгэдэ байһан А. Ровинский, урдань волостной писарь ябаһан Петелин, үгытэй ядуу буряад В Бардаханов гэгшэд эмхидхэһэн байна.

Шара-Хээрэй Совет оройдоо хоёр һара соо байбашье, нютагай баяшуулда эсэргүү хатуу тэмсэл хэһэн намтартай. Зүгөөр Совэдэй зарим гэшүүдэйнь нютагһаа арилхаһаа хойшо баяшуул тэрэниие усадхажа шадаһан байна.

1918 оной эхиндэ Ново-Николаевска волостиин Совет бии болоо һэн. Энэ Совет ород таряашадтай Байтог ба Хутургун нютагуудай буряадуудые нэгэдхээ һэн.

Эрхүүгэй губерниин Совэдүүдэй съезд дээрэ (1918 оной июлиин 26-да) Ново-Николаевска волостиин Совэдэй түлөөлэгшэ иигэжэ хэлэбэ: таанадта гансашье нүүжэ ерэгшэдэй, мүн нютагай һуурин ажаһуугшадай зүгһөө бэшэ, үшөө ажалша буряадуудай зүгһөө халуун баярые хүргөө хадамни гайхаха байхат. өөһэдынгөө национальна аймагуудые тойрон, буряадуудай нэгэдэһэниие таанар мэдэнэт. Харин Ново-Николаевска волостьдо һонирхолтой юумэ харанабди. Волостьдо мүнөөдөө Байтог ба Хутургун нютагууд нэгэдэнхэй... Ажалша буряадуудай эрилтэнүүд ажалша таряашадай эрилтэһээ ондоо бэшэ... Совет засагта буряадуудай иимэ хандалгада һаад хэгдэхэ ёһогүй. Тэдэнэр буржуазна аймагуудһаа һалаха тушаа үльгэр жэшээ бусад буряадуудта харуулна...».

Энэ хадаа Совет засагай түлөө тэмсэжэ, ород, буряад арадуудай улам нэгэ һаналтай болижо байһыень бодотоор гэршэлнэ.

Ново-Николаевска Совет хэсүү байдалда хүдэлмэрилһэн. Тэрэнэй ажал ябуулгадань революцида эсэргүү этэгээдүүд саг үргэлжэ һаад хэдэг һэн. Тиин тэдэнэртэ эсэргүү хүдэлмэри хэһэнэйнгээ түлөө Совэдэй хоёр гэшүүд-буряадууд түрмэдэ хаагдаһан байгаа. Удаань буржуазна аймагай хүтэлбэрилэгшэд эдеэ хоолой зүйлнүүдые суглуулхадаа алдуу гаргаа гэжэ шалтаглаад, Совэдэй түрүүлэгшэ Литвагые түрмэдэ хааба. Үнэн дээрээ Литвак баяшуулай үлүү талха хубаажа үгэһэн байгаа. Волостиин ажалшад Совэдэй түрүүлэгшые түрмэһөө гаргахын тула хатуу эрилтэ хэжэ, тэрэниие сүлөөдэ табюулһан юм.

1918 оной эхеэр мүн Догойдо ба Борьёодо Совэдүүдэй эмхидхэгдэһэн тухай материалнууд гүрэнэй архивта бии. 1918 оной мартын 24-һөө апрелиин 4 болотор үнгэргэгдэһэн таряашадай депутадуудай Забайкалиин 3-дахи областной съезд дээрэ Догойн ажалшадай гуйлта харагдаһан байгаа: «1917 оной Агуу ехэ революциин үдэрнүүдһээ эхилээд, бидэнэр, урдань Цугальска волостиин эрхэгэд, Догойн ажаһуугшад, үгытэй ядуу дүшөөд айл һалажа, Догойн бүлгэм эмхидхээбди гэжэ съездэдэ ханданабди...

Цугальска волостьһоо бидэнэй һалаһанай шалтагаан... Цугальска волостиин—хошуунай тушаалта нюурнууд бүлтэ баяшуулһаа бүридэнхэй—тэндэ тайжа, зайсанар...

Буряадуудай баяшуулай дарлалтаһаа гаража, ород пролетариадтай тэгшэ эрхые сүм адли эдлэхыемнай, нүхэдүүд, зүбшөөгыт».

Борьёогой ажалшадай хандалга «Вестник Советов Прибайкалья» гэжэ газетын 1918 оной июлиин 3-най 10-дахи номерто толилогдонхой. Тэрэ хандалга соо иимэ үгэнүүд бии: «Бидэнэр капиталис болон бусад мүлжэгшэдэй дарлалтаһаа хэтэдээ мултархаяа шиидэжэ, манһаа бусад аха дүүнэр—буряадууднай түргэн жэшээ абажа, хошуун болон аймагуудай толгойлогшодой һабарһаа мултаран, засагаа өөһэдынгөө гарта оруулхыень найданабди. Тэдэнэртэ бидэнэр нүхэрэй гарые һарбайн, Россин пролетариадтай сугтаа гашуудалаашье, баяраашье тэгшээр хубаан ябахабди...»

Агуу ехэ Октябриин Социалис революциин һүүлээр Буряад орон дотор бии болоһон түрүүшын Совэдүүд тухай мэдээнүүд иимэл даа. Эдэ Совэдүүдэй хүдэлмэриин ород нүхэдэй туһаламжаар, большевик партиин хүтэлбэри доро үнгэргэгдэжэ байһаниие архивай материалнууд гэршэлнэ.

Г. СЕМЕНИНА,
Буряадай АССР-эй Гүрэнэй архивай ахалагша научна сотрудник.

Совэдүүдэй мэдэлдэ засаг түрын ороһые һайшааһан Забайкалиин нүүрһэшэдэй 2-дохи съездын резолюци

1917 оной ноябриин 26.

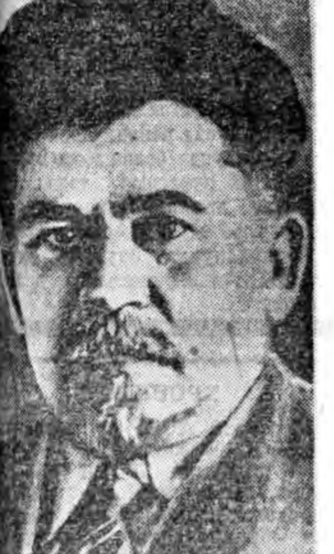
Ноябриин 10-һаа 15 хүрэтэр Эрхүү хотодо болоһон Забайкалиин нүүрһэшэдэй 2-дохи съезд политическэ байдал тухай асуудалаар иимэ резолюци баталан абаба.

Петроградай пролетариадай ба гарнизоной восстаниин болоһониинь арад зоной гол эрилтэнүүдые Саг зуурын правительствын бэелүүлээгүйн, мүн буржуазитай эбсэлгын политика баримталһанай зайлашагүй үрэ хойшолон мүн.

Энэ революцида демократиин онсо эрхэ түлөөлэлгэтэ органууд болохо хүдэлмэришэн, солдат ба таряашан депутадуудай Совэдэй засаг революциин зорилгонуудые шиидхэжэ, арад зоной эрилтэнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадаха.

Забайкалиин нүүрһэшэдэй 2-дохи съезд хүдэлмэришэн, солдат ба таряашан депутадуудай совэдэй мэдэлдэ засаг түрын ороһые һайшаана.

«ИЗВЕСТИЯ ЦЕНТРОСИБИРИ»,
№ 2, 1917 оной ноябриин 26.

А. М. Буйко.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИМГОЙ БОЛЬШЕВИК

ПРОФЕССИОНАЛЬНА революционер Александр Михайлович Буйко хадаа манай Буряад орондо Совет засагые байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалгшадай нэгэн юм.

А. М. Буйко 1885 ондо үгытэй таряашанай бүлэдэ Виленскэ губерниин Островляны тосхондо түрэһэн.

Эдир наһанһаа жаргал гээшые мэдээгүй үхибүүн 12-той гүлмэрхэн ябахадаа хоолойгоо тэжээжэ эхилээ бэлэй. Нютагайнгаа нэгэ баянай һүнэй магазинда хүдэлмэрилһэнэйнгөө удаа Петербург ошожо, Путиловска заводто ажаллаа. Эндэ хүдэлмэришэдэй нюуса суглаануудта, хожомынь революционно кружогуудта ехэ дуратайгаар хабаадалсаһан байна. Иигэжэ хүдөө нютагай эрдэмгүй хүбүүн арад зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө революционно тэмсэлэй харгыда ороһон юм.

Александр Михайлович 1904 ондо РСДРП(б)-гэй гэшүүндэ абтаа. Тэрэ үедэ өөрөө хүдэлмэришэдэй дунда революционно хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулаа.

Ородой түрүүшын революциин үедэ (1905—1907 онуудта) Буйко ангиин тэмсэлэй дүлэн соогуур эрхэ сүлөөгэй түлөө бодогшодой түрүү зэргэдэ ябаһан. 1906 ондо большевигүүдэй Нарвска районой комитедһээ РСДРП(б)-гэй Петербургын комитедтэ ороо. 1907 ондо Нарвска районно комитедые толгойлно. Мүн энэ ондо хаанта засагаар Александр Михайлович Буйко сүлэлгэдэ эльгээгдэбэ.

Иигэжэ А. М. Буйко профессиональна революционер боложо, бүхы хүсэ шадалаа, ами наһаяа революциин хэрэгтэ, тэрэнэй илалтада зорюулһан байна.

1908 ондо А. М. Буйко большевигүүдэй Петербургын организациһаа РСДРП(б)-гэй Бүхэроссийска V конференциин делегадаар һунгагдаһан байгаа.

1909 оной март һарада арестовалагдажа, Зүүн Сибирьтэ сүлэгдөө һэн. Түрүүшээр А. М. Буйко Усть-Үдэдэ, Черемхово городто, Тулунда, хожомынь Красноярск городто ажаһуугаа. Хаанашье ябахадаа А. М. Буйко хүдэлмэришэдэй дунда революционно ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлэн, марксизмын үзэл бодол дэлгэрүүлдэг байгаа.

1916 ондо А. М. Буйко дахин арестовалагдажа, Дээдэ-Үдэ городто сүлэгдэбэ. Александр Михайлович эндэ элитэ большевик Василий Матвеевич Серовтой уулзажа, тэрэнэй дурадхалаар «Экономия» гэжэ кооперативай хүдэлмэрилэгшэ болоод, соёл болбосоролой таһагые дааха зуураа, нюуса революционно хүдэлмэреэ городой ажалшадай, Верхнеудинск станциин түмэр замай депогой хүдэлмэришэдэй дунда ябуулһан.

Хаанта засагай унахада Дээдэ-Үдын ажалшад баяртайгаар угтаа бэлэй. Большевигүүд февралиин буржуазно-демократическа революциин удхые ойлгуулха талаар ехэ хүдэлмэри дэлгэрүүлһэн байна. Тиихэдэ тэдэнэр Совэдүүдые бии болгохын тула ехэ оролдолго гаргаа. Городой ажалшад В. М. Серовые Дээдэ-Үдын түрүүшын Совэдэй түрүүлэгшээр, А. М. Буйкое түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор һунгажа, ехэ этигэл найдабари үзүүлээ һэн.

Хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай Дээдэ-Үдын Совэдтэ А. М. Буйкодо ажал хамгаалгын таһаг даалгагдаһан байна. 1917 оной апрель һарада А. М. Буйко Бүхэроссин Совэдүүдэй Нэгэдэхи съездын делегадаар һунгагдаа һэн. Дээдэ-Үдэдөө бусажа, съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргаба.

Октябриин Социалис революциин илажа, бүхы засагай Совэдүүдэй гарта ороходоо хойшо А. М. Буйко Совэдэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлхэтэйгөө хамта Прибайкалиин революционно трибуналай түрүүлэгшээр һунгагдаба.

1918 оной августын 20-до Дээдэ-Үдые сагаантанай эзэлхэдэ, город соо нюуса партийна хүдэлмэри ябуулхынь тула бүлэг большевигүүдые орхёод, А. М. Буйко В. М. Серов хоёр өөһэдөө Шэтэ хото ошохо баатай болоо һэн. Шэтэдэ В. М. Серов сагаантанда баригдажа, зэрлиг муухайгаар алуулаа бэлэй.

А. М. Буйко нүхэдэйнгөө туһаламжаар Үргэ, Шанхай городуудаар ябажа, 1920 ондо Благовещенск бусаба. Тиихэдэ Благовещенск городто Совет засаг дахин тогтоогдоод байгаа.

А. М. Буйко Прибайкалида Совет засаг дахин тогтоолгодо, бэхижүүлгэдэ сүм оролсожо, эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Хожомынь Александр Михайлович РКП(б)-гэй ЦК-гай Дальбюродо, РКП(б)-гэй ЦК-да, Центрсоюзда ажаллаба. Худалдаа наймаанай Арадай комиссариадта, РСФСР-эй наркомснабта хүдэлмэрилһэн байна.

Ямаршье тушаалда ябахадаа Александр Михайлович партиин даабариие большевик ёһоор дүүргэдэг байгаа.

Александр Михайлович Буйко 1941 оной январиин 30-да наһа бараһан юм. Буряад орондо Совет засагые байгуулагшадай нэгэн—большевик Буйкогой нэрэ солые манай ажалшад марташагүйгөөр һанажа ябадаг.

А. БАРТАНОВА, юридическэ эрдэмэй кандидат.

Троицкосавскын арадай комиссарнуудай совэдэй заседаниин протоколһоо

1918 ОНОЙ МАЙН 27

...4. Хяагтын музейе городто нүүлгэхэ тухай. Энэ музей городһоо холо байхадаа, ажалшадта хүртэмжэгүй байһыень хараада абажа, музей хэрэглэхэ арга хүндэһөө олгохын тула тэрэниие город нүүлгэхэ. Собенниковой гэрые түрүүшээр заһабарилаад, музейн байра болгохо. Заһабарилга хэхэ мүнгэнэй сметэ табихыень арадай гэгээрэлэй комитедтэ даалгаха...

Түрүүлэгшэ **МЕЛЬНИКОВ.**
Секретарь **НАЗИМОВ.**
(Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түбэй архивай фондһоо).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1917 оной февралиин демократическа революцида зорюулагдаһан митинг. Дээдэ-Үдэ, 1917 оной февраль һара. (Буряадай АССР-эй Гүрэнэй архивай фондһоо).

ШЭНЭ ЗУЖЭГ

„ХУБИСХАЛАЙ ДҮЛЭН СООГУУР“

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай Гүрэнэй драмын театрайхид Африкан Бальбуровай бэшэһэн «Хубисхалай дүлэн соогуур» гэһэн шэнэ зүжэг (режиссер-постановщигынь Ф. С. Сахиров) табижа эхилбэ. Премьерэдэнь суглараһан хүн зон энэ зүжэгые ехэ һонирхон хараа. Тус зүжэг революциин дүлэтэ үе сагай темэдэ бэшэгдэнхэй. Буряад арадай үнэн сэхэ хүбүүн М. Ербановай революциин үедэхи ажал ябуулга тухай, атаман Семенов болон Колчагай засагаархидта хайра гамгүй мүлжэгдэн дарлагдажа байгаа арад зоной большевигүүдэй уряалаар тэмсэлдэ бодоһон тухай тэрээн дотор харуулагдана. Нүхэр Михейн ролние Ф. С. Сахиров шадамар бэрхээр гүйсэдхэбэ. Мүн бэшэшье рольнуудта наадаһан театрай артистнарые магтамаар. Зүжэгэй дүүрэхэдэ харагшад тэдэниие удаан альга ташалгаар амаршалаа.

Тус зүжэг Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдана.

В. ТУЛАЕВ.

ХАЛТАР ҮНЭГЭ ТЭЖЭЭХЭДЭ...

БУРКООПСОЮЗАЙ харьяата ан олзоборилгын ажахынууд жэл бүри халтар хара үнэгэдые олоор үсхэбэрилдэг болонхой. Энэ жэлдэ ан олзоборилгын олохон ажахын ферма бүхэндэ халтар хара үнэгэдэй 4784 гүлгэд тэнжээгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, гансал Витимэй фермэдэ 1000 гаран, Кабанскын ан үсхэбэрилэгшэд 952, эндэхи фермэнь 763 үнэгэдэй гүлтэ тэнжээгээ юм. Тиихэдэ Хойто-Байгалай, Прибайкалиин, Түнхэнэй болон Баунтын ан үсхэбэрилэгшэд тус тустаа 500 гарые түрүүлжэ, хорогтогүйгөөр абаһан байна.

Мүнөө халтар хара үнэгэдэй арһан тушаагдажа эхилээ. Юуб гэхэдэ, тэрэ шанарайнгаа эрхим шатада хүрэнхэй, уласхоорондын дэлгүүрнүүд дээрэ үнэтэй сэндэ хүрэмөөр болоо.

Түнхэнэй, Витимэй ан үсхэбэрилэгшэд, тус тустаа 300, 200 гарые, тиихэдэ Багдаринай, Баунтын фермэнүүд хамтадаа 200 гаран үнэтэ арһа тушаагаад байна.

Түнхэнэй, Прибайкалиин ан үсхэбэрилгын ажахынуудта үнэгэн бүриһөө 5—6, 3—8 гүлгэд абтаа һэн.

Энэ үнэтэ ангые илангаяа Баргажанай ангай фермэдэ Мария Митрофановна Шангина, Анна Семеновна Молчанова гэгшэд өөһэдынгөө олон жэлэй баян дүй дүршэлэй ашаар хороготогүйгөөр түлжүүлдэг юм. Эдэ нүхэдэймнай оролдосото ажал Буркоопсоюзай правлениин зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хододоо хүртэжэ, үнэтэ шангуудаар нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэгдэһэн байха.

К. ДИМОВ.

АЖАЛША БҮЛЭ

Бэшүүрэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой Петропавловка тосхондо колхозой ажалша бэрхэ, эдэбхи үүсхэл ехэтэй бүлэ ажаһууна. Энэ хадаа колхозой почтальон Александр Семенович Петровой бүлэ болоно. Тэрэнэй участок дээрэ 71 айл һуудаг. Почтальон Петров участогайнгаа арад зондо ерэхэ жэлдэ абтаха газетэ, журнал захиулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө 132 хэһэг газетэ, 73 журнал абаха захил хүүлээд байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозойнгоо правлениин гуйлтаар Александр Семенович тугал харууһалһан байгаа. Тиихэдээ искусственна һүөөр фермэ дээрэ анха түрүүлэн тугал эдеэлүүлһэн байха юм. Тэрэнэй жэшээгээр колхозой бусад малшад тэрэ тэжээл бэлэдхэдэг болоһон байна.

Александр Семеновичой хүгшэн Агафья Петровна Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ трактористаар хүдэлһэн юм. Мүнөө тэрэ свёкло ургуулагша. Энэ жэлдэ дааһан 0,65 га газар дээрэһээ саахарай свёклын 165 центнер ургаса абаһан байна. Энэнь гектарай 161 центнер болоно. Эрхим лэ ургаса!

К. БОБРОВ.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА

Нарһатын һурагшад даам табижа наадалгада ехээр һонирхоно. Эндэхи Пионернүүдэй байшангай кружогто жэл бүхэндэ хэдэн арбаад эдиршүүл ябажа, даамаар наадалгада һуралсадаг байха юм. Тэдэнэр аймагай даамшадай мүрысөөнүүдтэ хабаадалсахадаа яһала һайнаар наададаг.

Пионернүүдэй байшан кружогой эгээн эдир даамшадай, 1—4-дэхи классуудай һурагшадай мүрысөөн һаяхан үнгэрбэ. Тэрээндэ 14 багашуул хабаадалсаһан байна.

Дунда һургуулиин 4-дэхи классай һурагша Паша Княжев 12,5 очкотой боложо, нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Илагшаһаа хахад очкогоор тээгдэһэн Лёня Виноградов хоёрдохи, Саша Байбородин гурбадахи һуурида гарабад.

В. БАЙБОРОДИН.

* * *

Һаяхан Яруунын совхозой түб Гүндэ тосхондо «Восход» гэжэ хүүгэдэй кинотеатр нээгдэбэ. Тус кинотеатрай ажал хэрэгые нютагай дунда һургуулиин һурагшад хангадаг байна. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр билет худалдаад, тосхоной багашуулда үдэрэй 2 дахин кино харуулдаг.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ.

Хүршэ областьһоо

ҺУРГУУЛИИН МУЗЕЙ

Усть-Ордын округой Алайрай аймагай Нелхайн дунда һургуулида хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей нээгдээ. 30 гаран дүрбэлжэн метр ээлһэн таһалга соо байгаа лиин, түүхын, этнографиин, ажахын таһагууд бүридхэгдөө.

Эгээ һонирхолтой экспонадууд түүхэ, этнографиин таһаг соо суглуулагдаһан байна. Тэндэнь буряад тэрлиг, малгай, бээлэй, гуталнууд, урданай буряадай ядуу тулюур байдал харуулһан фотозурагуудшье үлгөөтэй. Буряад ангуушан зураг дээрэ ан гүрөөһэнэй арһаар оёдоһон дэгэл, малгай, гутал үмдэһөөр харуулагданхай.

Эндэ мүн мүнөө үеын һуудал байдал харуулһан зурагууд, таблица, диаграммануудшье бии.

Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо дашарамдуулһан экспонадууд бии, Алайрта граждан дайнай үедэ бандидуудаар тэмсэһэн баатар хүбүүдэй фотографинууд, тэдэнэй намтар, тэдэнтэй сугтаа тэмсэжэ ябаһан хүнүүдэй дурасхаалнууд ехэ һонирхолтой.

Хуушанай революционернүүдэй дунда В. И. Трубачеев, М. П. Хайдуров, П. А. Малакшинов, М. Н. Ербанов болон бусадай фотодүрсэнүүд, документнүүд бии.

Һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлэгшэд—эдир һурагшад Совет засагай түлөө ами наһаяа үгэһэн хүнүүд тухай материалнуудые суглуулһаар. Совет засагай 50 жэлэй ойн гүйсэтэр тэдэнэр бүришье ехэ материал суглуулхаяа эрмэлзэнэ. **Ж. ЗИМИН, багша.**

ЭНЭЭНИИЕ ДУУЛАА ҺЭН ГҮТ?

ҮДЭРӨӨР БЭШЭ, ЧАСААР...

Энэ тугал байгша оной апрель һарада «Пионер» совхозой 2-дохи отделенидэ түрэһэн юм. 63 килограмм шэгнүүртэй эрэ тугалай түрэхэдэ, малшад ехээр гайхалсаһан байгаа. Тэрээндэ «Богатырь» гэжэ нэрэ үгөө һэн.

Түрэһэн үдэрһөө эхилэн, «Богатырь» гайхалтай ехэ түргөөр шэгнүүрээ нэмээдэг байба. Сүүдхэдэ тэрэ тугал 20 литр һү эдидэг һэн. Уданшьегүй тарянай һагшадаһа, үлтирүүлэгдэһэн концентрат, хяаг ногоо эдижэ эхилбэ. Һайн тэжээл дээрэ байхадаа, ехэ түргэн томо болодог байгаа. Зургаа һарын үнгэрхэдэ, тугалай шэгнүүр 370 килограмм татажа, сасуутанаа холо хаяһан юм. Мүнөө «Богатырь» сүүдхэдээ хоёр килограмм нэмэнэ.
(**«Сельская жизнь»** газетэһээ абтаба).

ТОБШОХОНООР

⊙ Ашаа зөөхэ ноябриингаа түсэб 277 процент дүүргэһэн Баргажанай аэропортынхид республикын авиаторнуудай дунда нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын вымпелдэ хүртэбэ.

С. ОЧИРОВ.

⊙ Ахын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малшан Владимир Самаев 110 толгой һарлагуудые харууһална. Тэдэнэй үбэлжэлгые һайнаар угтаад, мүнөө малайнгаа хүшэ шадал алдуулангүй, һайнаар ондо оруулхын түлөө оролдоно. Тиихынгээ хажуугаар сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын зорилгоор, хадалан дээрэ шабхэ зөөнэ.

П. ЖУЖАЕВ.

⊙ Гахай шахан таргалуулгын Сотниковой совхозой гахайшан М. П. Перфильева энэ оной үнгэрһэн юһэ һарын туршада гахай бүриһөө 18 поршоонхо абажа түлжүүлбэ.

Н. ХАЗУЕВ.

⊙ Мария Фомина хори гаран жэлэй туршада Нарһатын ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадта парикмахераар хүдэлнэ. Эрхимээр хүдэлдэг энэ парикмахерай нэрэ Хүндэлэлэй самбар дээрэ хододоо бэшэгдэдэг. Хэдэн грамотада хүртэнхэй. Тэрэ олон хүниие өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаһан байха.

Б. ВАСИЛЬЕВ.

Сэнгэлиг даа.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

Нэгэдэхи хуудаһанда: Венгриин коммунистнуудай съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэһөө; бюджедэй дүүргэлтэдэ зорюулагдаһан түрүү бэшэг.

Хоёрдохи хуудаһанда: С. Автушенкын «Экономико—хүдөө ажахын үйлэдбэриин компас» гэһэн статья: аймагай газетэнүүдэй хуудаһануудһаа.

Гурбадахи хуудаһанда: «Буряадай хүгжэмдэ зорюулагдаһан Г. Куницынай корреспонденци; хилын саанахи һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: АПН-эй материалнууд; соносхолнууд.

Ехэ һорёоной урда тээ.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Хилын саанахи залуушуул тухай

ХҮСЭЕЭ ТУРШАЛСАЛГА

УНИВЕРСИТЕДҮҮД ба засагаархинай хоорондын зүрилдөөнүүдые хүсэеэ туршалсалга гэжэ Мадрид ерэһэн хари гүрэнүүдэй журналистнууд нэрлэдэг. Хэдэн жэлэй саана эхилһэн энэ зүрилдөөндэ засагай газараархид мэхэ тохо гаргабашье, хододоо диилдэжэл байдаг.

Мүнөө эндэ юун шиидхэгдэнэб? Правительстваһаа дулдыдахагүй, сүлөөтэ профсоюзуудые байгуулхын түлөө, тэдээндэ университедүүдэй түлөөлэгшэдэйл хабаадалсадаг байхын түлөө арсалдаан болоно. Гансахан университедүүд бэшэ, мүн оронной олониитын байдалые бүхы дээрэнь демократическа болгохын түлөө тэмсэнэ. Теэд Франкогой правительство университедүүдэй түлөөлэгшэнэрые нэгэдүүлхэ гол зорилготой хэмжээ ябуулгануудые тэсэхэ аал?

Испаниин профсоюзуудай ямар байгуулламжатай байһые хараад үзэе. Шата шатаар өөдөө гараһан профсоюзуудай оройдо правительствын томилһон, һэлгэгдэхэгүй зонхилогшод һуудаг. Тэдэнэй удаа—өөһэдынь табиһан хүнүүд, комиссинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, эгээн доодо шатадань—профсоюзай ахамад тушаалтание предприятинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй холбоһон фабрика, заводуудай делегадуд байдаг. Франкис профсоюзай шата бүхэндэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй түлөөлэгшэд табигдаад, Франкогой бүридүүлһэн антиин найрамдал гэдэгые хангаха ёһотой юм ха.

Мүнөө профсоюзай тэрэ бүридэлые ажалшад һандаргажа эхилээ. Һаяшаг профсоюзна һунгалтын болоһон түрүүшын шатада хүдэлмэришэдэй комиссиин кандидадууд— ажалшадай өөһэдынь тогтооһон органууд илажа гараа. Засагай газарһаа табигдаһан кандидадуудые хүдэлмэришэд һунгаагүй.

Университедүүд тушаа дахин хараад үзэе. Испаниин университедүүдэй фалангис профсоюзда (СЕУ-да) үйлэдбэриин ээдэй түлөөлэгшэд байдаггүй. Гэбэшье тэдэнэй үүргые правительствын чиновнигууд дүүргэдэг байгаа. Теэд мүнөө СЕУ үнэндөө үгы тооной. Тэрэниие залуушуул зада сохёо.

Нэгэ зариманай хэлэдэгэй ёһоор, Барселоной университедтэ, бусадай хэлэдэгэй ёһоор—Мадридай университедтэ хэдэн зуугаад студентнэр Сүлөөтэ гэһэн нэрэтэй ассамблейдэ суглараа. Юундэ тиигэжэ нэрлэгдээб гэхэдэ, СЕУ-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ зүрюугээр зарлагдаһан байгаа. Удаа тээнь Сүлөөтэ ассамблейнүүд Испаниин бүхы университедүүдтэ эмхидхэгдээ. Тиин студентнүүд гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ арга өөһэдөө олоһон юм. Демократическа профсоюз байгуулхын түлөө тэмсэл эмхидхэхэдээшье тэрэниие хэрэглээ. Зарим багшанар залуушуулай эрилтые һайшаан дэмжэһэн байна. Сүлөөтэ ассамблейнүүдтэй тэмсэхын тула зэбсэглэмэл полицийнхид табигдаһан юм. Ниитын гурим сахиха трибуналнууд хүдэлжэ эхилээ. Студентнүүдэй заримые түрмэдэ хаажа, яла түлүүлжэ, университедүүдһээ гаргажа захалаа. Багшанарые хэһээһэн, тушаалһаань гаргаһан, олохон дээдэ һургуулинуудые хаагаал, казарма шэнгеэр эзэлһэн байгаа.

Франкизм бүхы дээдэ һургуулинуудые казарма болгохо һанаатай байһан юм. Теэд һанаан заяандань ороогүй солдадуудай — эрхэ сүлөө, демократиин түлөө жагсан бодоһон студентнэр—тэмсэлшэдэй эсэргүүсэлтэтэй ушараа. Тэмсэл һужэржэ, үйлсэнүүдтэ гараа. Валенси, Барселон, Памплон, Севилья хотонуудай үйсэнүүдтэ: «Эрхэ сүлөө мандаг, диктатура үгы болог!» гэһэн уряа лозунгтой студентнэрэй демонстрацинууд болоо.

Мартын нэгэ үдэр «һүмэ» гэһэн ябуулга хэгдээ һэн. Үнэхөөрөө демократическа профсоюз байгуулха тухай ойлголсохын тула Сариагай санаартанай һүмэдэ Барселоной студентнэрэй 500 түлөөлэгшэ сугларба. Католик шажанда шүтэдэг Франко агшан зуурашье түдэгэсэнгүй, католигуудай һүмэдэ добтолхо захиралта сэрэгэй частьнуудта үгэһэн. Теэд тэрэ хэрэмые полициинхид болон түймэр сарагшадай хүреэлһээр байтар, студентнүүд өөһэдынгөө бүлгэм тогтоожорхёо.

Полициинхид студентнэрые һүмэһөө хүсөөр намнан гаргаа. Тиигэбэшье полициин шидам профсоюзуудые үгы хэжэ шадаагүй. Тиимэ муухай аша гаргаһандань хүн зон дураа ехээр гутаа. Барселоной санаартаншье студентнүүдые хэһээлгэдэ эсэргүү демонстраци эмхидхээ. Теэд... полициинхидэй шидам сахил санаартанай толгой дээрэшье буугаа.

Шуурганай һүүлээр намдажа болохо гү? Үгы даа. Барселондо, Испаниин бусад хотонуудта хүлгөөн болоһоной һүүлээр түбшэн байдалай тогтобошье, тэмсэл дүүрэһэн янзагүй. Түр зуурын забһарлал болоһон байгаа. Испаниин университедүүдтэхи профсоюзуудай орондо ямар нэгэн хуурмаг эмхи байгуулха зорилготойгоор тэрэ забһарлалгые һамбаашалха һэдэлгэ гаргаа. Хүсөөр абажа шадаагүй юумэеэ мэхэ гохын туһаламжаар абаха гэжэ оролдобо. Тиин арадай гэгээрэлэй министрэй кабинедтэ, СЕУ-гай хооһон шахуу канцеляринууд соо студентнэрэй профессиональна нэгэдэл (АПЕ) гэдэгүүд бии болгогдоо. Теэд тэрэ мэхэдэнь хэншье орожо үгөөгүй. АПЕ тухай асуулта хэхые студентнэртэ дурадхахын тула Барселоной университет эльгээгдэһэн юридическэ факультедэй студент, сеньор Ортега гэгшын ерэхэдэ, тэрээндэ юушье хэлүүлээгүй. Тушаалһаань буулгаха эрилтын студентнэрэй зүгһөө табигдаһан ректорэй кабинет соо сеньор Ортега хоргодохо баатай болоо. Барселоной университедэй гансал медицинскэ факультедтэ иимэ ушар болоо гэһэн һанамжа тараахые хэблэлэйхид оролдобо. Теэд хоёр хоноод байхада, Мадридай студентнэр Сүлөөтэ ассамблейдэ сугларжа, Каталонойнгоо нүхэдтэй һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлбэ. Иимэл юумэн Памплоной университедтэ болоо. Испаниин ондоо нэгэшье дээдэ һургуулида иимэ асуулта хэхэ һэдэлгэ гаргагдаагүй. Тиигээд АПЕ бэежэжэ үрдеэгүйдөө хосоршоо.

Университедүүд ба засагаархинай хоорондо хүсэеэ үзэлсэлтэ энэ намар, һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэдэшье үргэлжэлһэн байна. Үшөө тиихэдэ Барселоной демократическа профсоюзай нүлөөн ороной бүхы дээдэ һургуулинуудта таража эхилээ.

Студентнэрэй ябуулгануудай дундаһаа үдхаар ехэ юумэниинь юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй, таряашадай, интеллигенциин эсэргүүсэлтын оршон байдал болоно. Интеллигенци залуу үетэниие эдэбхитэйгээр дэмжэнэ. Мэдээжэ хэдэн поэдүүд, уран зохёолшод, уран зураашад засагаархинай албадаһан яла түлэхэеэ арсаһанай түлөө түрмэдэ хаагдаһаар һара болоожо байна. Юунэй түлөө тэдэндэ яла ашагдааб? Студентнэрэй суглаанда хабаадалсаһанай түлөө. Тиигээ хадаа орон дотор болоожо байгаа үйлэ хэрэг гансахан экономическа гү, али профессиональна эрхын түлөө тэмсэл бэшэ болоно. Энэнь—ороной хамаг зониие элсүүлһэн политическэ тэмсэл мүн. Эдир наһанай урма зориг, этигэл найдабари зангидаһан энэ тэмсэлдэ залуушуул оролсоно.

Залуушуулые арадай ерээдүй гэжэ хэлэдэг. Испаниин залуушуул—студентнэр болбол интеллигенци — ерээдүйнгөө байдалые эрхэ сүлөөтэй, демократическа болгохые хүсэнэ. Зүгөөр үглөөдэрэй байдалые мүнөөдэр түйлаха хэрэгтэй гэжэ тэдэнэр һайн мэдэнэ.

Эусебно СИМОРРА,
Испаниин публицист.
(АПН).

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

СОВЕТ ПАРЛАМЕНТАРИНУУДАЙ АЯНШАЛГА ДҮҮРЭБЭ

ЛОНДОН, ноябриин 29. ТАСС-ай корреспондент В. Чуксеев нигэжэ дамжуулна: Британска парламентын уряалаар хоёр неделиин турша соо эндэ аяншалһан СССР-эй Верховно Соведэй делегаци түрэл ороноо бусахаяа мүнөөдэр ниидэн гараа. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Г. И. Воронов түрүүтэй советскэ делегацие үдэшэхын тулада парламентын гэшүүд, олониитын түлөөлэгшэд ерэһэн байна. СССР-һээ Великобританида байдаг элшэн сайд М. Н. Смирновский, советскэ посольствын хүдэлмэрилэгшэд аэропорт дээрэ байлсаа.

Совет айлшад орон соогуур аяншалаа, Шотландида гурбан үдэрэй туршада байхадаа, хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудта, научна эмхи зургаануудта ороо. Делегациин гэшүүдтэй Англиин премьер-министр Г. Вильсон, Великобританиин правительствын бусад гэшүүд уулзаһан байна. Парламентаринуудтай, ажал хэрэгэй хүнүүдэй болон олониитын түлөөлэгшэдтэй, жинрэй англичанинуудтай уулзалганууд делегациин программа дотор горитой һуури эзэлнэ.

Аэропортдо болоһон пресс-конференци дээрэ Г. И. Воронов нигэжэ мэдүүлээ: Великобританида манай аяншалгын үрэ дүнгөөр гүнзэгы ехээр һаналаа хангалгын мэдэрэлтэйгээр бидэнэр эндэһээ бусахаяа байнабди. Манай делегацида, тиимэ болохолоороо, бүхы совет арадта жиирэй хүнүүдэй зүгһөө халуун хандалгануудаар бидэнэр илангаяа ехээр һаналаа ханаабди. Манай программа гүрэнэй ажал ябуулагшадтай, парламентын гэшүүдтэй, хүдэлмэришэдтэй, наймаашадтай танилсаха арга олгоо. Бидэнэр хаа хаанагүй хани халуунаар угтагдадаг байгаабди. Энэ хадаа парламентын гэшүүдэй бэе бэедээ айлшалалсалгын ашатай туһатай байһанда маанадые бүри ехээр этигүүлээ.

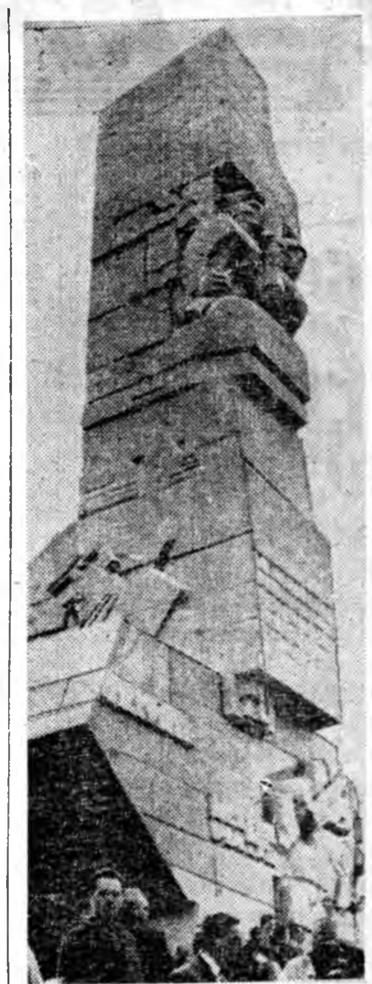
Советскэ Союзда аяншалжа ерэхыень Британска парламентын делегацие бидэнэр уряабди. Совет ороной арадай ханинар Великобританида олон, танай орон холбоо барисаагаа бэхижүүлхые мүн лэ эрмэлзэнэ гэжэ гэртээ бусаад байхадаа, бидэнэр хөөрэжэ үгэхэбди. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай аяншалжа ерэхые Англида ехээр хүлеэнэ гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Энэ аяншалга манай оронуудай хоорондохи харилсаа бэхижүүлгэдэ ехэ туһатай байха.

Корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусахадаа советскэ делегацие толгойлогшо нигэжэ хэлээ. Делегациин гэшүүд Г. Вильсонтэй уулзажа, уласхоорондын политикын болон хоёр талын холбоо барисаанай асуудалнуудаар һанамжануудаа сэхэ рууль мэдэлсээ.

Гессен болон Бавари (ФРГ) гэжэ газар нютагуудта болоһон һүүлшын һунгалтануудай дүнгүүдтэ тогтоходоо. Г. И. Воронов нигэжэ тэмдэглээ. Британска парламентаринуудтай уулзахадаа, энэ асуудалые зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Баруун Германида һүүлэй үедэ болоһон ушарнуудһаа уламжалан, олон депутадуудай һанаагаа зобохо ёһоороол зобожо байһые бидэнэр мэдэрһэн байнабди. ФРГ-дэ үһөө нэхэхэ эрмэлзэлгэнүүдэй гарадаг тухай Европын олон оронуудай парламентаринуудта бидэнэр оло дахин һануулдаг байгаабди.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Советскэ Союзай ямар ехэ хохидолдо ороһониинь таанадта мэдээжэ. Баруун Германидахи ушар байдал Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнуудые шиидхэхэ арга зам бэдэрхыень Европын парламентаринуудые бүри ехээр баадхана гээшэ. Олон асуудалнуудаар маанадай баримталдаг хараа бодол адлирхуу байна. Эдэ бүхы асуудалнуудай шиидхэгдэхые бидэнэр хүсэнэбди.

Англиин арадта һайниие хүсэжэ байһыемнай дамжуулыт гээд хэблэлэй түлөөлэгшэдые Г. И. Воронов үгынгөө түгэсхэлдэ гуйгаа.

Вестерплаттда, Гданьска портдо ородог газарта, 23 метр үндэртэй памятник бодхогдоо. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай түрүүшын үдэр (1939 оной сентябриин 1-дэ) гитлеровскэ «Шлезви-Гольштейн» гэжэ крейсерһээ буудахадань, эндэ түрүүшын һомонууд тэһэрһэн байгаа. Энэ памятник 1939 ондо Польшын далайн эрьеые хамгаалһан поляк солдадуудай баатаршалгые мүнхэлнэ. Зураг дээрэ: Польшын эрьенүүдые хамгаалгын үедэ наһа барагшадта зорюулагдаһан памятник.

ЦАФ-ай—ТАСС-ай фото.

Бурундида гүрэнэй урбалта болобо

ЛОНДОН, ноябриин 29. (ТАСС). Бурунди королевствын премьер-министр Мишель Мичомберо сэрэгэй урбалтын болоходо хаан Нтаре V унагаагдаа гэжэ соносхоод, ороноо республика болоо гэжэ мэдүүлһэн байна. Энээн тухай Рейтер агентствын корреспондент Бужумбураһаа мэдээсэнэ.

Үсэгэлдэр үдэшэ радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Мишель Мичомберо нигэжэ мэдүүлээ. Өөрөө республикын президент болохоб, урдын правительство тараагдаа.

Шэнэ правительствын байгуулагдатар тэрэнэй үүргые армиин офицернүүдһээ байгуулагдаһан саг зуурын национальна революционно комитет дүүргэхэ юм.

КПГ-эй УРЯА

БЕРЛИН, ноябриин 29. (ТАСС). «КПГ аюул тухай уридшалан һануулха зуураа «ехэ коалицида» эсэргүү буруушаалга шангадхахыень социал-демокрадуудые, профсоюзуудай гэшүүдые, демократическа үзэлтэй эрхэтэдые уряална» гээд КПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Иозеф Ледвон мэдүүлээ. Оршон байдал хадаа ХДС/ХСС-ые засаг түрэһөөнь зайсуулха эрилтэ табина гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. ХДС/ХСС хадаа өөрынгөө политикын аша туһада тааруугаар СДПГ-е хэрэглэхые, тиихэтэй хамта энэ партие һулаpуулха гэжэ оролдоно гээд И. Ледвон хэлээ.

Энээнтэй дашарамдуулан, демократида харша, хархис «ехэ коалици» байгуулха ябадал гаргуулхагүйе, шэнэ политикын, эб найрамдалай, буу зэбсэг хуряалгын, хилэнүүдые хубилгаха эрилтэнүүдһээ арсаха, ГДР-тэй һайн харилсаа тогтоохо политикын түлөө тэмсэхыень уряалан, бүхы хүн зондо бидэнэр, коммунистнууд, ханданабди.

ХУНВЭЙБИНҮҮД ПЕКИНЬЭЭ БУСАНА

ПЕКИН. (ТАСС). КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунтай хунвэйбинүүдэй энэ жэлдэ хэһэн һүүлшын «уулзалта» хоёр үдэр соо үргэлжэлөөд, ноябриин 26-да дүүрээ. Мао Цзэ-дун түрүүтэй хитад хүтэлбэрилэгшэд ноябриин 25-да Тяньаньмэнь талмайн трибуна дээрэ зогсожо байгаа. Полкнууд болон дивизинүүд болгожо жагсаагдаһан 600 мянган хунвэйбинүүд трибунын урдуур ябажа гараа. Городой түбэй болон баруун талын хубинуудай үйлсэнүүдые зубшаад, ноябриин 26-да 1 миллион 800 мянган солдадууд болон хунвэйбинүүд жагсажа байгаа. Мао Цзэ-дун болон бусад хитад хүтэлбэрилэгшэд нээмэл машинануудта һуугаад, тэдэнэй урдуур гүйлгэлдэжэ гараа.

«Жэньминьжибао» газетын мүнөөдэр мэдээсэһэнэй ёһоор, августын 18-һаа эхилэн, Мао Цзэ-дунтай болоһон ««уулзалгануудта» 11 миллион үлүүтэй хүн хабаадаа. Ерэхэ жэлдэ хабарай дулаан сагай болоходо, иимэ «уулзалганууд» дахяад үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Хитадай бусад районуудһаа Пекин ерэһэн дунда болон дээдэ һургуулинуудай һурагшад, тэдэнтэй ябалсаһан армиин түлөөлэгшэд поезднууд, автобусууд болон ашаанай машинануудта һуугаад, мүн ябагаар Хитадай ниислэлһээ гаража ошонод.

НЬЮ-ЙОРК ДЭЭРЭ УРШАГТА МУУХАЙ МАНАН УНАБА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Утаан болон тортогтой холисолдоһон бүзгай муухай үдхэн манан (смог) Нью-Йорк болон Атлантиин далайн эрье дээгүүрхи бусад городууд дээрэ унаһаар 3 үдэр болоожо байна.

Дулаан агаар ерэжэ, заводуудай, байрын гэрнүүдэй хоолойнуудһаа гараһан утаантай, автомашинануудай түлишын шатахада гараһан газтай холисолдожо иимэ манан тогтоо.

Уушха муутай хүнүүдэй больницада олоор орожо байһан тухай мэдээсэлнүүд абтана.

1963 оной ноябрьда Нью-Йоркдо 10 үдэрэй турша соо иимэ мананай унаад байхада, 170 хүн үхэһэн байгаа.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной ноябриин 25-най Указай ёһоор, Захааминай аймагай Инкур гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхон бүридхэлһөө гаргагдаа, юуб гэхэдэ, тэрэнэй хүн зон эндэһээ зөөжэ ошоһон байна. Мүн Нижнегуджирска сельсовет байгуулагдаа. Урдань Инкурска поселково Соведэй захиргаан доро байһан Нижняя Гуджирка, Ивановка гэжэ һууринууд газарнууд шэнэ сельсоведэй составта ороно.

Нижнегуджирска сельсоведэй түбынь—Нижняя Гуджирка тосхон байха гэжэ тогтоогдоо.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный —48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни —40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации—34-05 и перевод—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н-02116. Зак. № 1152.